

TYÖSKENTELY ESPANJASSA

Opas Espanjaan muuttavalle

Maiju Pennanen

**Opinnäytetyö
Marraskuu 2008**

Liiketalous

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**

Tekijä(t) PENNANEN, Maiju	Julkaisun laji Opinnäytetyö			
	Sivumäärä 58	Julkaisun kieli suomi		
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka			
Työn nimi TYÖSKENTELY ESPANJASSA Opas Espanjaan muuttavalle				
Koulutusohjelma Liiketalous				
Työn ohjaaja(t) KANANEN, Jorma				
Toimeksiantaja(t) Suomi-Seura ry				
Tiivistelmä Espanja on jo vuosikymmenien ajan houkuttellut suomalaisia niin lomailemaan, asumaan kuin työskentelemäänkin. EU:n alueella vallitsee vapaan liikkuvuuden periaate. Sen mukaan EU:n kansalaisilla on oikeus asua ja työskennellä missä tahansa unionin jäsenmaassa. Muutto toiseen maahan ei kuitenkaan ole aivan yksinkertainen prosessi. Espanja ja Suomi poikkeavat toisistaan monin eri tavoin. Muuttajan tulee olla tietoinen niistä asioista, joihin voi törmätä matkan varrella. Käytännönjärjestelyjen lisäksi on tärkeää tietää esimerkiksi kulttuurieroista, joihin muuttaja väistämättä törmää uudessa asuinmaassa. Muuttajan on hyvä tietää mahdollisimman paljon kohdemaasta. Mitä enemmän tuntee esimerkiksi maan kulttuuria, tapoja ja historiaa, sitä helpommin voi sopeutua uuteen asuinympäristöön. Espanjan kielen osaaminen nousee merkittävään asemaan Espanjaan muutettaessa. Se on oleellista päivittäisen elämän järjestelyjen kannalta ja erityisesti työskenneltäessä Espanjassa. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli laatia opas Espanjaan työskentelemään lähtevälle. Työn toimeksianto tuli Suomi-Seuralta, jolla ei tällaista opasta vielä ole. Pyrkimyksenä oli antaa mahdollisimman paljon käytännönläheistä tietoa Espanjasta, sen kulttuurista ja päivittäisen elämän järjestämisestä maassa. Työn hakeminen ja työnteko Espanjassa on erilaista kuin Suomessa, ja siksi espanjalaiseen työkulttuuriin ja työn hakemiseen liittyviä asioita on pyritty selvittämään. Opas on tarkoitettu lähinnä Espanjaan pidempiaikaisesti muuttaville henkilöille. Tämä opinnäytetyö pohjautuu lähinnä kirjallisuuteen ja internetistä löytyneeseen tietoon. Empiiristä tietoa kerättiin kyselyllä, joka suunnattiin kolmelle Espanjassa jo pidempään asuneelle ja työskennelleelle henkilölle. Vastaukset tukivat kirjallisuudesta ja internetistä löytynyttä tietoa ja toivat esille myös uusia, kokemukseräisiä asioita.				
Avainsanat (asiasanat) asuminen ulkomailla, Espanja, espanjalaiset, espanjalaisuus, kulttuurisokki, työskentely ulkomailla				
Muut tiedot				

Author(s) PENNANEN, Maiju	Type of Publication Bachelor's Thesis	
	Pages 58	Language Finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title WORKING IN SPAIN A guide to people moving to Spain		
Degree Programme Business Administration		
Tutor(s) KANANEN, Jorma		
Assigned by Suomi-Seura ry		
Abstract For many decades Spain has attracted Finnish people to spend a holiday, live and work there. The EU follows the principle of freedom of movement. According to that principle, EU citizens have the right to live and work freely in any EU member country. Moving to another country is not a simple process. Spain and Finland differ a lot from each other in many ways. Immigrants must be aware of many things that may come across. In addition to practical arrangements, it is very important to be aware of cultural differences because it is certain that immigrant will have to deal with them. When moving to another country it is advantageous to know as much as possible about the target country. The more you know about, for example, the country's culture, customs and history, the easier it is to adapt to the new environment. When moving to Spain it is important to know Spanish. Organizing daily life and especially working in Spain require the ability to speak fluent Spanish. The aim of this thesis was to prepare a guide to people who are going to work and live in Spain. The assigner of this thesis is Suomi-Seura, which does not have a guide like this yet. The aim was to give as much practical information about Spain, its culture and organizing daily life there as possible. Finding a job and working in Spain differ a lot from Finland. This guide is directed to people considering a longer stay in Spain. This thesis is mostly based on literature and data from the Internet. Empirical data were collected from three persons who have lived and worked in Spain for many years. Their answers supported the data from literature and the Internet. They also brought out some new, experiential data.		
Keywords living abroad, Spain, the Spanish people, working abroad, culture shock		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	2
1.1 Tutkimusmenetelmät	3
1.2 Tutkimuksen rakenne.....	4
2 YLEISTIETOA ESPANJASTA	6
2.1 Historia	7
2.2 Luonto.....	7
2.3 Poliittikka ja hallinto.....	8
2.4 Talouselämä.....	8
3 KULTTUURI.....	10
3.1 Uuteen kulttuuriin sopeutuminen.....	10
3.2 Espanjalainen kulttuuri	11
3.2.1 Kommunikointi.....	13
3.2.2 Ruokakulttuuri	16
4 MUUTTOPROSESSI	19
4.1 Ilmoitukset ja toimet Suomessa ennen muuttoa.....	19
4.2 Toimet ja käytänteet Espanjaan saavuttaessa.....	22
5 PÄIVITTÄINEN ELÄMÄ ESPANJASSA	25
5.1 Asunnon hankkiminen	25
5.2 Raha-asiat, vakuutukset ja sosiaaliturva.....	31
5.3 Muita käytännön asioita.....	35
6 TYÖN HAKEMINEN JA TEKEMINEN ESPANJASSA.....	41
6.1 Työnhaku	41
6.2 Tutkintojen tunnustaminen.....	45
6.3 Työskentelyolot ja työkuulttuuri.....	46
7 YHTEENVETO.....	51
LÄHTEET	54
LIITEET	57
Liite 1 Kyselypohja.....	57

KUVIOT

KUVIO 1. Työn rakenne
KUVIO 2. Espanjan kartta

1 JOHDANTO

Espanja on pinta-alaltaan Euroopan unionin toiseksi suurin maa ja viidenneksi suurin talous, joka käsittää 45 miljoonaa kuluttajaa ja 12 miljoonaa taloutta. Maan talous on kasvanut tasaisesti viime vuosien aikana. Espanjassa on kuitenkin ollut pitkään korkea työttömyysaste, vuoden 2008 arvio on 9,6 prosenttia. Kuitenkin vahvan talouskasvun ansiosta työpaikkojen luominen on vilkastunut. (Nordberg 2008, 6; Nordberg 2003, 37.)

Euroopan unionin säädösten mukaan kansalaisilla on oikeus hakea töitä, liikkua ja oleskella vapaasti kaikkialla unionin alueella. Nykyisin nuoret ja koulutetut ovatkin aktiivisimpia työn perässä ulkomaille lähteviä. Vaikka työnhaku ja muuttaminen toiseen maahan ovat helpottuneet huomattavasti vapaan liikkuvuuden myötä, ei prosessi välttämättä ole yksinkertainen. Uusi maa ja sen erilainen kulttuuri tuovat mukanaan haasteita niin päivittäiseen kuin työelämääinkin. Espanja ja Suomi kuuluvat molemmat EU:hun, mutta maat ovat hyvin erilaisia ja kulttuurierot suuria. Toiseen maahan muutettaessa on tärkeää tietää mahdollisimman paljon kohdemaasta. Tämä auttaa sopeutumaan nopeammin uuteen ympäristöön.

Kirjoittaja valitsi aiheen oman kiinnostuksensa pohjalta. Espanja on jo pitkään houkuttellut paljon suomalaisia, niin turisteja, eläkeläisiä kuin työnhakijoitakin. Espanjassa asuu virallisten väestötietojen mukaan noin 5 000 Suomen kansalaista. Epävirallisten tietojen mukaan Espanjassa asuu pysyväluonteisesti tai osan aikaa vuodesta noin 20 000–30 000 suomalaista. (Asumisesta ja asuntokaupoista Espanjassa n.d.) Siksi tällaisen oppaan kirjoittaminen tuntui kirjoittajasta tärkeältä ja ajankohtaiselta. Kirjoittaja on itse asunut ja työskennellyt muutaman kuukauden maassa, mutta jättää omat kokemuksensa työn ulkopuolelle pyrkien objektiiviseen näkökulmaan.

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimii Suomi-Seura ry. Yhdistys toimii maailmalle lähtevien ja sieltä palaavien suomalaisten etu-, asiantuntija- ja palvelujärjestönä. Suomi-Seura pyrkii välittämään ajantasaista Suomi-kuvaa maailmalle ja tekemään tunnetuksi ulkosuomalaisuutta maailmalla. (Suomi-Seura 2002.) Seura on julkaissut erilaisia oppaita ulkomaille muuttaville, mutta Espanjassa työskentelyä käsittelevää opasta ei vielä ole.

Opinnäytetyö pyrkii välittämään työskentelyyn ja muuttoon liittyvää informaatiota sitä tarvitseville.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on toimia oppaana Espanjaan työskentelemään lähtevälle. Pyrkimyksenä on antaa mahdollisimman paljon käytännönläheistä tietoa Espanjasta, sen kulttuurista ja päivittäisen elämän järjestämisestä. Työn hakeminen ja työnteko Espanjassa on erilaista kuin Suomessa, ja siksi espanjalaiseen työkuulttuuriin ja työn hakemiseen liittyviä asioita pyritään käymään läpi. Opas on tarkoitettu lähinnä sellaisille henkilöille, jotka aikovat muuttaa Espanjaan pidemmäksi aikaa kuin vain muutamaksi kuukaudeksi. Aiheen rajaamisen vuoksi työssä ei käsitellä lainkaan paluuta Suomeen ja siihen liittyviä seikkoja. Opas on lähinnä sellaisille henkilöille, jotka ovat omatoimisesti lähdössä työskentelemään ja asumaan Espanjaan. Siksi esimerkiksi lähetettyjen työntekijöiden asemaan ei ole suunnattu suurta painoarvoa.

1.1 Tutkimusmenetelmät

Tutkimus pohjautuu pääosin kirjallisuuteen. Tietoa on pyritty löytämään valmiista kirjoitetusta materiaalista. Tutkimuksessa ei ole suoritettu puhtaasti kvalitatiivista tai kvantitatiivista tutkimusta. Empiiristä eli kokemusperäistä tietoa on kerätty jo pidempään Espanjassa asuneilta henkilöiltä, jotka toimivat ikään kuin asiantuntijoina tässä tehtävässä. Henkilöt asuvat Madridissa, Fuengirolassa ja Torreviejassa. Vastaajien toivomuksesta heidän henkilöllisyytensä jätetään salaisiksi. Tekstissä vastaajien tiedonantoihin viitataan nimimerkein Vastaaja 1, Vastaaja 2 ja Vastaaja 3.

Henkilöille lähetettiin sähköpostitse avoimia kysymyksiä, jotka on järjestetty teemoittain (Ks. liite 1). Teemat mukailevat opinnäytetyön sisällön runkoa. Kaikki kysymykset olivat avoimia, ja vastaajia pyydettiin kertomaan mahdollisimman kuvailevasti asioista ja kertomaan myös omia kokemuksiaan asioista. Näin kysely saa kvalitatiivisia piirteitä, sillä ilmiötä pyritään kuvailemaan ja löytämään yksilöllisiä kokemuksia, eikä niinkään yleistämään. Vastauksilla täydennetään kirjoitettua tekstiä.

1.2 Tutkimuksen rakenne

Tutkimus tarjoaa käytännönläheisiä ohjeita Espanjaan työskentelemään lähtevälle. Tutkimuksessa käsitellään muuttamiseen liittyviä seikkoja mahdollisimman käytännönläheisesti. Muutettaessa uuteen maahan on hyvä tietää etukäteen mahdollisimman paljon uudesta asuinmaasta. Tämä auttaa sopeutumaan uuteen kulttuuriin ja ympäristöön ja myös ymmärtämään ja käsittelemään asioita paremmin. Siksi työssä käsitellään myös yleistietoa maasta, sen kulttuuria, uuteen kulttuuriin sopeutumista, sitä, mitä muuttoprosessi pitää sisällään ja sitä, millaista on päivittäinen elämä Espanjassa. Lisäksi käsitellään sitä, millaista työn hakeminen ja työskentely on Espanjassa.

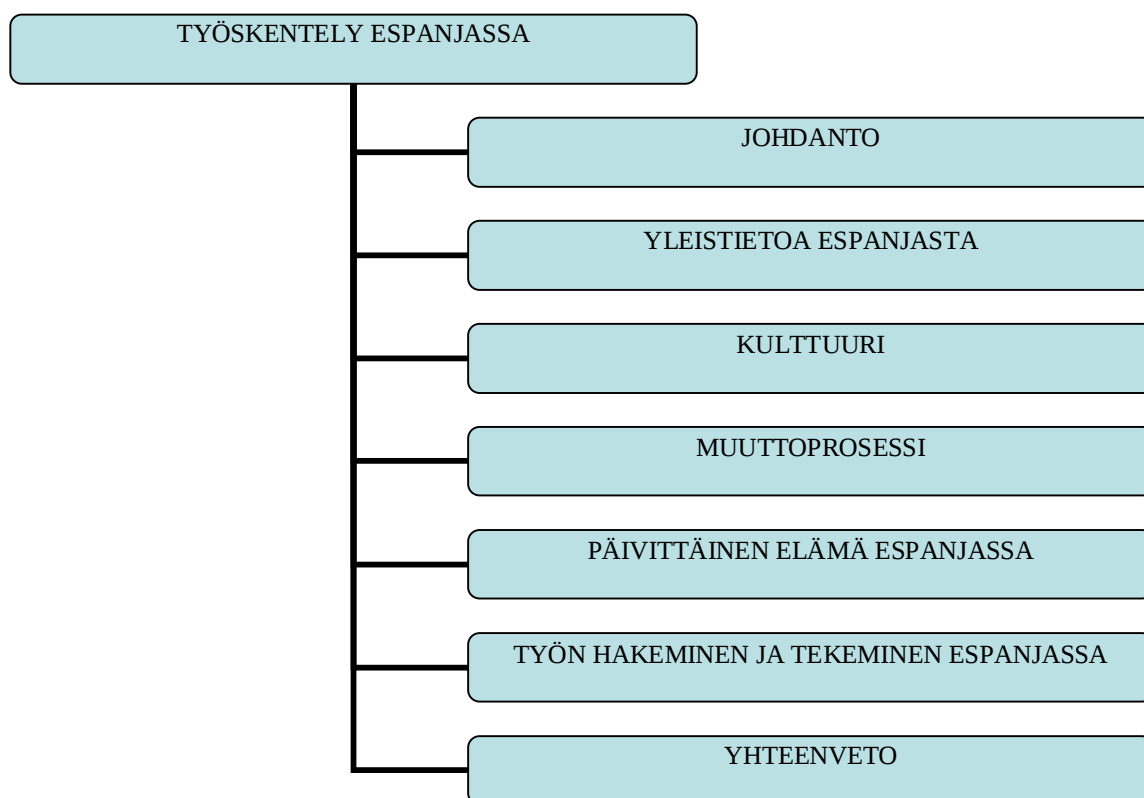
Tutkimus koostuu seitsemästä pääluvusta (Ks. Kuvio 1). Johdannon jälkeisessä luvussa on yleistietoa Espanjasta, kuten väestöstä, historiasta, luonnosta, politiikasta ja hallinnosta sekä talouselämästä. Tuntemalla hieman maan ja kulttuurin taustoja ja olosuhteita, voi ymmärtää paremmin, miksi tietyt asiat toimivat tietyllä tavalla ja miten nämä asiat vaikuttavat ihmisten käyttäytymiseen ja päivittäiseen elämään.

Kolmannessa pääluvussa käsitellään kulttuuria. Aluksi käydään läpi uuteen kulttuuriin ja ympäristöön tutustumista ja siihen sopeutumista. Uuteen kulttuuriin sopeutuminen ei aina ole helppoa. Alkuinnostuksen laannuttua alkaa arkielämä, ja silloin kaikki ei tunnukaan niin helpolta ja mielenkiintoiselta. Päivittäiset askareetkin saattavat tuntua vaikeilta, ja aiheuttaa turhautumisen tunteita. Tätä ilmiötä kutsutaan kulttuurisokiksi. Kuitenkaan kulttuuri, johon on muuttanut, ei tule muuttumaan, vaan ihmisen on itse muututtava. Kun tämä pystytään myöntämään, alkaa sopeutuminen. Luvussa käsitellään myös espanjalaisen kulttuurin peruspiirteitä ja sitä, kuinka se poikkeaa suomalaisesta. Aihealueita ovat mm. kommunikointi ja ruokakulttuuri.

Neljännessä pääluvussa käydään läpi muuttoprosessia. Ulkomaille muutettaessa on huolehdittava monista asioista niin Suomessa kuin Espanjassakin. Esimerkiksi on huolehdittava erilaisista viranomaisille tarkoitetuista ilmoituksista. Luvussa listataan näitä toimenpiteitä, ja pyritään kertomaan kuinka ne hoidetaan. Viides pääluku käsittelee päivittäistä elämää Espanjassa. Uusi ympäristö ja kulttuuri tuovat haasteita päivittäisten

asioiden hoitoon. Asiat eivät ole enää niin kuin Suomessa. Luvussa käsitellään muun muassa asunnon hankkimista, hintatasoa, koulunkäyntiä ja terveydenhuoltoa. Asiat on pyritty selittämään käytännönläheisesti ja kattavasti.

Espanjassa työskentelyä käsitellään kuudennessa pääluvussa. Työnteko Suomessa ja Espanjassa poikkeavat toisistaan suuresti. Siksi nämä asiat on tärkeää tiedostaa, ennen kuin aloittaa työskentelyn maassa. Luvussa käsitellään niin työnhakua kuin työskentelytapojakin. Viimeisessä pääluvussa tehdään yhteenveto kaikesta tutkimuksessa esille tulleesta. Tekstissä on käytetty kursivoitua fonttia espanjankielisten sanojen ja termien kohdalla.

KUVIO 1. Työn rakenne

2 YLEISTIETOA ESPANJASTA

Espanja on yksi Euroopan suurimmista valtioista, ja se sijaitsee lounaisessa Euroopassa Iberian niemimaalla. Maan kokonaispinta-ala on 504 782 km² mukaan lukien Baleaarit, Kanarian saaret ja Marokon puolella Afrikassa sijaitsevat kaksi kaupunkia: Melilla ja Ceuta. Espanjan rajanaapureita ovat Ranska, Portugali, Andorra ja Marokko. Vuoden 2008 asukaslukuarvio on 45,2 miljoonaa. Maan suurimpia kaupunkeja ovat pääkaupunki Madrid, Barcelona, Valencia, Zaragosa, Málaga ja Bilbao. Koko maassa puhutaan espanjaa. Lisäksi maassa puhutaan tietyillä alueilla katalaania, baskia ja galitsian kieltä. Espanjan pääuskonto on roomalaiskatolisuus, jota edustaa 94 prosenttia väestöstä. Loput 6 prosenttia koostuvat muista uskonnoista, muun muassa islamista ja protestanteista. (Nordberg 2008, 4.)

KUVIO 2. Espanjan kartta (Spain Maps 2008)

2.1 Historia

Espanjan pitkän historian aikana useat valloittajat ovat ehtineet jättää jälkensä niin maan historiaan kuin kulttuuriinkin. Rooman valtakunta valtasi Espanjan alueen noin 200 eKr., ja roomalaisten kausi kesti vuoteen 415 jKr. Rooman valtakaudelta on periytynyt latinasta polveutuva espanjan kieli. 700-luvulla islamilaiset maurit valloittivat Espanjan nopeasti. Islamilaisen Espanjan keskuksena toimi Córdoban kaupunki, joka oli silloisen ajan sivistyksen ja vaurauden keskus Euroopassa. Islamistinen valtakausi kesti 1000-luvulle saakka. Tästä alkaa nykyisen Espanjan historia, kun kristityt alkoivat vallata takaisin Iberian niemimaata. Vuonna 1479 Kastilia ja Aragonia yhdistyivät Espanjaksi. (Studia-tietokeskus 1995, 259.)

1500-luku oli siirtomaavaltauksien aikaa maailmalla. Myös Espanjalla oli paljon siirtomaita, erityisesti Etelä-Amerikassa, missä siirtomaa-ajan vaikutukset näkyvät edelleen. Vuonna 1558 Espanja yritti vallata Englannin, mutta tämä sota kääntyi Espanjaa vastaan. 1700-luvulla käytiin Espanjan perimyssota, jossa vastakkain oli kaksi liittoumaa. Taistelujen seurauksena valta siirtyi Habsburgeilta Bourbonneille. Espanjan siirtomaat Amerikassa julistautuivat itsenäisiksi valtioiksi vuosien 1810–1824 aikana. (Studia-tietokeskus 1995, 259.)

Vuonna 1913 Espanjasta tuli demokraattinen tasavalta. Vuosina 1936–1969 käytiin sisällissota, jota seurasi Francisco Francon oikeistolainen falangistidiktatuuri. Franco toimi maan hallitsijana kuolemaansa saakka vuoteen 1975. Francon jälkeen siirryttiin takaisin monarkiaan. Vuodesta 1982 Espanja on ollut Naton jäsen ja vuodesta 1983 Euroopan unionin jäsen. (Studia-tietokeskus 1995, 259.)

2.2 Luonto

Espanja on maantieteellisesti yksi Euroopan vaihtelevimmista maista. Autiomaat, rehevät viheriöt, vuonot, tasangot ja vuoristot vaihtelevat espanjalaisessa maisemassa. Espanja on Sveitsin jälkeen Euroopan toiseksi korkein maa. Puolet maan pinta-alasta on mesetaa eli keskiylänpöytä. Kuivuus on yksi Espanjan maantieteen ilmiöistä, sillä sateet ovat erittäin harvinaisia. Tärkeimpiä jokia ovat Ebro, Duero, Tago, Guadiana ja Guadalquivir.

Kasvillisuus vaihtelee suuresti alueittain. Pohjoisessa esiintyy tammi-, pyökki- ja havumetsiä. Sisämaassa on aroja, itärannikolla kasvaa tammia sekä laakeri- ja oliivipuita. Eteläisimmässä Espanjassa vallitsee Välimeren nahkealehtinen kasvillisuus. (Näe ja koe Espanja 2005, 4; Studia-tietokeskus 1995, 259.)

Maisemallisen monimuotoisuuden ja maan koon vuoksi Espanjassa on monia ilmastotyyppejä eivätkä ne edusta ainoastaan Välimeren ilmastoa. Keski-Espanjassa vallitsee mantereinen ja kuiva ilmasto, eli kesät ovat kuumia ja talvet koleita. Ympäri vuoden on kuitenkin kuivaa. Mitä etelämmäksi tullaan, sitä vähemmäksi sateet käyvät. Kesät ovat erittäin kuumia etelässä. Pohjoisemmassa Espanjassa vallitsee kylmempi, lumisempi ja kosteampi ilmasto lähinnä Pyreneiden vuoriston ansiosta. (Näe ja koe Espanja 2005, 5.)

2.3 Poliitiikka ja hallinto

Espanja on valtiomuodoltaan parlamentaarinen kuningaskunta. Maan alue- ja paikallishallinto jakautuu 17 autonomiseen alueeseen ja kaupunkiin sekä 52 lääniin. Valtion päämiehenä toimii kuningas Juan Carlos 1. Kuningas toimii asevoimien ylipäällikkönä ja maan korkeimpana edustajana kansainvälisellä tasolla. Kuninkaalla on kuitenkin melko vähän vaikutusvaltaa hallituksessa. Tällä hetkellä pääministerin virassa toimii José Luis Rodríguez Zapatero. Hän edustaa Espanjan sosialistipuoluetta, joka on myös maan hallituspuolue. Lainsäädäntövalta on kaksikamarisella kansanedustuslaitoksella. Se jakautuu edustajainhuoneeseen ja senaattiin. Toimeenpanovalta ja poliittinen johto on hallituksen käsissä, jota johtaa pääministeri. (Nordberg 2008, 5; Norberg 2003, 63.)

2.4 Talouselämä

Espanjan talous on kasvanut nopeimmin Euroopassa viime vuosien aikana. Bruttokansantuotteen kasvu on ollut vuosittain lähes kolmen prosentin luokkaa, kun yleisesti Euroopassa ylletään noin yhteen prosenttiin. Vuonna 2007 bruttokansantuote per asukas oli 30 120 dollaria, kun vielä vuonna 2000 se oli hieman yli 20 000. Maan

nousujohteista taloudellista kasvua ovat kiihdyttäneet viime vuosina tavarantoimittajapuolen uudistukset, kuluttajien ostovoiman kasvu, palveluiden kehittyminen ja innovaatioiden nopea tahti. (Hobbs 2004, 21; Maailma numeroina 2008.)

Espanja on nykyisin teollisuusvaltio, jossa palvelusektori ja teollisuus muodostavat 90 % maan bruttokansantuotteesta. Vahvan talouskasvun myötä maatalouden osuus on vain noin 5 %. Lähtien 1980-luvun lopulta vuotuinen inflaatio on laskenut tasaisesti. Vuonna 1993 päästiin ensimmäisen kerran alle 5 prosentin. Vuonna 2006 vuotuinen inflaatio oli 3,6 %. Viinin ja oliiviöljyn tuottajana Espanja on yksi maailman tärkeimmistä maista. Merkittävimpiin teollisuudenaloihin kuuluu teräs-, kone-, telakka-, auto-, tekstiili ja elektroniikkateollisuus sekä kemianteollisuus. Maan merkittävimpiä vientituotteita ovat autot, koneet, sitrushedelmät, öljynjalostus- sekä rauta- ja terästeollisuuden tuotteet. Espanja on perinteisesti ollut suosittu matkailumaa, ja turismi ja matkailuelinkeino ovat maan taloudelle tärkeä sektori. (Hobbs 2004, 21; Suuntana Espanja 2003, 64; Maailma numeroina 2008.)

Työttömyys on ollut Espanjan talouden heikko kohta. Maan työttömyysprosentti on Euroopan korkeimpia. Viime vuosina työttömyysaste on ollut laskussa. Vuonna 2002 päästiin alle 10 %:n. Vuoden 2007 työttömyysaste oli 8,3 %. Espanjassa todellinen työtä tekevien määrä on suurempi kuin viralliset tilastot kertovat. Arvioiden mukaan 20–25 prosenttia työntekijöistä saa palkkansa pimeästi. Jopa puolen miljoonan henkilön arvioidaan työskentelevän laittomasti maassa. Usein he ovat laittomia maahanmuuttajia. Ilmiöön liittyy verojen maksun laiminlyöminen ja alhaisemmat palkat. Tämä vaikuttaa haittaavasti myös maan talouden avainlukuihin. (Hobbs 2004, 124.)

3 KULTTUURI

Muutettaessa toiseen maahan törmätään väistämättä kulttuurieroihin. Uuteen kulttuuriin ja ympäristöön sopeutuminen voi olla henkisesti melko raskas prosessi. Edessä on suuri elämänmuutos. Sopeutuminen on yksilöllistä. Toiset voivat sopeutua hyvinkin nopeasti, toiset eivät välttämättä koskaan. Suomalainen ja espanjalainen kulttuuri eroavat toisistaan monin eri tavoin, ja tottuminen uuteen elämäntapaan ja työskentelytapoihin voi tuntua aluksi vaikealta.

Suhtautumalla mielenkiinnolla ja pyrkimällä toimimaan maan tavalla voi edesauttaa omaa sopeutumistaan Espanjassa. Jatkuva vertailu Suomeen vaikeuttaa sopeutumista. (Vastaaja 2. 2008). Vaikka muuttajasta tuntuu vaikealta ymmärtää espanjalaisia toimintatapoja, on pyrittävä nöyrytymään niihin. Täytyy muistaa, että tässä tilanteessa ollaan ulkomaalaisena Espanjassa, ja näin asioihin on pyrittävä suhtautumaan kunnioittavasti ja ymmärtäväisesti. (Vastaaja 3. 2008.)

3.1 Uuteen kulttuuriin sopeutuminen

Muutto ulkomaille tuo väistämättä tullessaan suuren elämänmuutoksen. Uudessa maassa kieli, tapakulttuuri, ihmisten arvomaailma ja elämänkatsomus poikkeavat siitä, mihin Suomessa on totuttu. Siksi muuttajalta vaaditaan sopeutumiskykyä ja joustavuutta, jotta hän voi sopeutua näihin muutoksiin. Uuteen ympäristöön sopeutuminen voi viedä aikaa, sillä kaikki arkipäiväisetkin asiat voivat poiketa suuresti totutusta, ja ihminen voi joutua tukeutumaan muiden apuun. Usein muuttajat kokevat alkuinnostuksen uudessa ympäristössä, mutta pian pienetkin arkielämän hankaluudet alkavat harmittaa ja voivat aiheuttaa stressiä. Tällaisia vieraaseen kulttuuriin sopeutumisen vaikeuksia kutsutaan kulttuurisokiksi. Usein se mielletään kielteiseksi kokemukseksi. Sopeutuminen uuteen ympäristöön riippuu täysin henkilöstä. Sopeutumisen prosessi voidaan jakaa neljään vaiheeseen: alkuinnostukseen, turhautumiseen, hyväksymiseen ja sopeutumiseen. (Alanko 1998, 97 - 98.)

Alkuinnostusta voidaan verrata lomamatkojen innostuksen tuntemuksiin. Uudet asiat kiehtovat, ja kotimaa saattaa jopa unohtua hetkellisesti. Ihmisestä riippuen alkuinnostus voi kestää muutamasta viikosta jopa kuukausiin. Arki on kuitenkin lopulta edessä, ja uutuudenviehätys vaihtuu vähitellen turhautumiseen. Normaalielämän päivittäiset rutiinit ja toimet vieraassa ympäristössä vieraalla kielellä voivat aiheuttaa turhautumista. Juuri kommunikointiongelmien aiheuttavat eniten turhautumisentunteita. Reagointi turhautumistilanteissa riippuu henkilöstä. Yksi tapa on ”koteloituminen” eli pysyminen kotona turvallisesti, jotta ei tarvitsisi kohdata turhautumista aiheuttavia asioita. Henkilö voi hakeutua sellaisiin piireihin, jotka koostuvat vaikkapa vain suomalaisista. Toisille turhautuminen aiheuttaa aggressioita. Uudesta kotimaasta syntyy vain negatiivisia ajatuksia, ja näitä puretaan muille ulkomaalaisille ja paikallisille. Toiset pääsevät yli turhautumisestaan, toiset taas tulevat siihen tulokseen, etteivät mitenkään pysty sopeutumaan uuteen ympäristöön ja muuttavat takaisin kotimaahan. (Alanko 1998, 99 - 103.)

Kun muuttaja pystyy hyväksymään sen tosiasian, ettei uusi ympäristö tule muuttumaan, vaan hänen itsensä on kehityttävä ja muututtava, voi sopeutuminen alkaa. Sopeutumista helpottaa kärsivällisyys, positiivinen asenne ja kyky nauraa omille kummelluksilleen. Myös paikallisen kulttuurin ja kielen opiskelu auttaa ihmistä ymmärtämään ja siten myös sopeutumaan. Vähitellen ihminen uskalttaa poistua turvallisesta suomalais- ja ulkomaalaisyhteisöistä ja tutustua paikallisiin ja heidän elämänmenoonsa. Kun erilaiset sosiaaliset esteet poistuvat, ihminen voi nauttia uuden kulttuurin parhaista puolista, ja lopullinen sopeutuminen alkaa. (Alanko 1998, 103.)

3.2 Espanjalainen kulttuuri

Espanjalaisia kuvaillaan usein äänekkäiksi, kiihkeiksi, avoimiksi ja ystävällisiksi. Ulkomaalainen voi huomata arkielämäntilanteissa espanjalaisten hyväsydämyyden ja lämpimyys. Espanjalaiset ovat mielellään avuksi ja ovat avoimesti kiinnostuneita toisista henkilöistä. Myös kohteliaisuus ja muodollisuus ovat osa espanjalaista sosiaalista kanssakäymistä. Ystäviä voi saada helposti, mutta se vie aikaa. Ystävyyttä rakennetaan pikkuhiljaa ja siten rakennetaan vahva pohja kestäväälle ystävyysuhteelle. (Weinstein

2004, 36.) Espanjalaiset suhtautuvat ulkomaalaisiin yleensä ystävällisesti ja auttavaisesti (Vastaaja 1. 2008). Valitettavasti espanjalaisten suhtautuminen ulkomaalaisiin on muuttunut jonkin verran negatiivisempaan suuntaan viime aikoina johtuen uusien maiden liittymisestä EU:hun. Uusista jäsenmaista tulleet asukkaat ovat tuoneet mukanaan rikollisuutta, ja tämä synnyttää lievää epäystävällisyyttä ulkomaalaisia kohtaan. (Vastaaja 3. 2008.)

Espanjalainen kulttuuri on rikasta, vanhaa ja monipuolista, ja se vaihtelee eri alueiden ja maakuntien mukaan. (Vastaaja 1. 2008). Katolinen uskonto on vaikuttanut suuresti espanjalaisen kulttuurin piirteisiin. Monet ominaisuudet pohjautuvat kirkon perimään. Espanjalaiseen kulttuuriin kuuluu olennaisesti vahva yhteisöllisyys. Espanjalaiselle on tärkeää olla osa jotain ryhmää. Yksilölle on tärkeää, että hänen ajatuksensa ja mielipiteensä saavat hyväksyntää toisilta ihmisiltä. Yhteisöllisyyteen kuuluu toisten ihmisten arvostaminen. Espanjassa jokainen ihminen on yksilö, ja näin ajattelutapa ei ole täysin kollektiivinen. Yksilöllisyyttä ei koeta huonona asiana. Henkilö voi elää omaa elämäänsä yksilöllisesti niin, että se on sopuossuussa yhteisön elämän kanssa. Perheen merkitys on espanjalaisille erityinen. Vanhan espanjalaisen sanonnan mukaan lapset ovat tarpeeksi vanhoja muuttamaan pois kotoa silloin kun ovat valmiita ottamaan vanhemmat luokseen asumaan. (Foster 2000, 180.)

Espanjalaiset ovat hyvin tulevaisuuteen suuntautuneita. He eivät jää katselemaan taakseen ja miettimään menneitä. Tämä poikkeaa monesta muusta eurooppalaisesta kulttuurista. Vaikeista asioista ja muistoista huolimatta espanjalaiset pyrkivät menemään aina eteenpäin ja ylittävät menneisyyden vaikeudet. Espanjalaiset eivät mielellään ota suuria riskejä. Ihmiset haluavat tehdä asiat kerralla oikein. Tästä syystä asioita pohditaan ja punnitaan huolellisesti ennen päätöksentekoa. (Foster 2000, 181.)

Espanjalainen ja suomalainen kulttuuri poikkeavat monella tavalla toisistaan. Espanjassa perhesiteet ovat erittäin kiinteät ja niistä pidetään hyvää huolta. Suvut kokoontuvat esimerkiksi viikonloppuisin ruokailemaan yhdessä. (Vastaaja 3. 2008.) Espanjassa oman kulttuurin ja taustan tuntemus on syvällisempää kuin Suomessa. Espanjalaiset tuntevat hyvin oman historiansa satojen vuosien takaa. Espanjalaiset ovat hyvin suopeita ja

hyväksyvät erilaiset henkilökohtaiset asenteet. (Vastaja 2. 2008.) Suomalaisiin verrattuna espanjalaiset ovat myös avoimempia ja puheliaampia. (Vastaja 1. 2008.)

3.2.1 Kommunikointi

Kielet

Espanja eli kastilia on Espanjan virallinen kieli. Kastiliaa puhuu äidinkielenään yli 70 % väestöstä. Alueellisia virallisia kieliä ovat katalonia, galicia sekä baski, jota baskit itse kutsuvat nimellä euskera. Kataloniaa puhutaan lähinnä idässä, ja noin 20 % väestöstä käyttää sitä äidinkielenään. Galician perinteistä aluetta on luoteinen Espanja, ja kieltä käyttää noin 4 % maan asukkaista. Pohjois-Espanjan baskialueilla puhutaan baskia eli euskeraa. Noin 3 % väestöstä puhuu äidinkielenään baskia. Oman pienen ryhmänsä muodostavat mustalaiskieltä ja juutalaisespanjaa eli ladinoa äidinkielenään puhuvat. (Mikluha 1998, 61.)

Espanjalaiset osaavat melko vähän vieraita kieliä. Ranska ja englantia ovat yleisimmin osatut kielet. Työnteon kannalta espanjan osaaminen on ulkomaalaiselle ensiarvoisen tärkeää. Espanjassa yritysmaailmassa todella arvostetaan sitä, jos ulkomaalainen osaa heidän kieltään. (Mikluha 1998, 61.)

Tervehtiminen ja puhuttelu

Espanjassa ensi kertaa tavatessa on tapana kätellä. Yleinen periaate on, ettei mies ojenna kättään naiselle, ellei nainen tee sitä ensin. Kättely tapahtuu nopeasti. Kun henkilöt alkavat tulla tutummaksi, on kevyt olkapäille taputtaminen tavallista. Ystävien ja hyvien tuttuja kesken halaaminen ja poskisuudelmat ovat yleisiä. Tätä tapahtuu myös miespuolisten ystävien kesken. Espanjassa tervehditään usein myös tuntemattomia, esimerkiksi linja-autossa tai kauppajonossa. Tämä voi tuntua suomalaisesta omituiselta. (Mikluha 1998, 61.)

Espanjassa puhuttelu on kohteliasta, ja sukunimen kanssa käytetään attributteja *Señor* (herra), *Señora* (rouva) tai *Señorita* (neiti). Kun henkilö tulee tutummaksi tai henkilöllä on tietty asema tai oppiarvo, käytetään etunimen yhteydessä nimityksiä *Don* ja *Doña*.

Espanjassa on tapana teititellä sanoilla *Usted* ja *Ustedes*. Sinutella ei voi ennen asianmukaista esittelyä. Usein vanhemmat henkilöt sinuttelevat nuorempia, mutta nuoret eivät ole oikeutettuja sinuttelemaan vanhempia. Etelä-Espanjassa siirtyminen sinutteluun vie kauemmin kuin muualla Espanjassa. (Mikluha 1998, 62.)

Espanjassa nimien käyttö on melko monimutkaista. Henkilön sukunimen perään liitetään usein äidin tyttönimi. Esimerkiksi henkilön nimen ollessa vaikkapa Juan Lopez Comez, käytetään yleensä nimeä Señor Lopez. Comez on siis tässä tapauksessa äidin tyttönimi. Mennessään naimisiin espanjalaiset naiset eivät yleensä vaihda sukunimeä. Kuitenkin he saattavat oman nimensä ohessa käyttää joskus miehensä sukunimeä. (Mikluha 1998, 62.)

Sanallinen viestintä

Sanallinen viestintä Espanjassa poikkeaa suomalaisesta tyylistä. Yleisesti ottaen espanjalainen keskustelutyyli on vilkasta ja äänekästä. Espanjalaiset myös puhuvat paljon yhtä aikaa. (Vastaaja 3 2008.) Eri puolilla Espanjaa puhumisesta ajatellaan eri tavoin. Espanjalaiselle puhetavalle on ominaista laajan sanavaraston käyttö, innostuneisuus, kohteliaisuus ja pyrkimys sopivan huumorin käyttöön. Puhetta täydennetään ilmeikkäällä elekielellä. Suomeen verrattuna Espanjassa puhutulle sanalle ei anneta niin suurta arvoa. (Mikluha 1998, 63.)

Espanjalaiset tuovat keskustelussa kantansa selvästi esiin, mahdollisesti huumorin avulla välttämällä kuitenkin loukkaamasta toisen osapuolen omanarvontuntoa. Kommunikointi tapahtuu dialogimuodossa. Monipuolisen keskustelun avulla tutustutaan keskustelukumppaniin. Ystävyysuhteet ovat varsin merkittävässä asemassa luottamusasioissa. Espanjalaiset eivät valehtele ystävilleen, ja heille voidaan kertoa enemmän asioita. Oman puhevuoron keskeyttämistä ei kannata ottaa loukkauksena, sillä se on vain merkki vastapuolen innokkuudesta. Espanjassa kohteliaisuus näkyy niin kirjallisessa kuin suullisessakin ilmaisussa. (Mikluha 1998, 63.)

Kohteliaisuutta ilmentää sekin, että kasvojen puhuttaessa harvoin kieltäydytään asioista, vaikka asiasta ei ajateltaisikaan myönteisesti. Espanjalaiset vastaavat mieluummin ”kyllä” kuin ”ei”, jotta tekisivät toisen onnelliseksi. Vastaaja toivoo myös

itse, että asia tule tapahtumaan, mutta ei voi olla siitä aivan varma. Espanjalaiset käyttävät usein sanaa ”mañana” eli huomenna. Tosiasiallisesti sanalla tarkoitetaan usein myöhemmin. Sitä siis käytetään ilmaisemaan, että jokin asia tapahtuu tai tehdään joskus tulevaisuudessa. ”Mañanalla” vältetään usein negatiivisen vastauksen antamista. Sitä ei kuitenkaan pidä kokea epärehellisyytenä. (Mikluha 1998, 63.)

Espanjassa sopivia keskustelun aiheita ovat muun muassa politiikka, ajankohtaiset tapahtumat, taide, urheilu, erityisesti jalkapallo, musiikki ja filosofia. Espanjalaiset arvostavat ulkomaalaisten kiinnostusta Espanjaa kohtaan ja heidän tietämystään maasta. Espanjalailta ei kannata kysellä hänen työstään tai tuloistaan, jos kyseessä on vapaamuotoisempi keskustelu. Ne ovat hieman liian henkilökohtaisia kysymyksiä eikä useinkaan mielenkiintoiseksi koettu aihe. Myöskään henkilökohtaisista perheasioista tai henkilön taustasta ei tule kysyä. Omia mielipiteitään ei kannata esittää esimerkiksi Espanjan sisällissodasta, Francosta tai Gibraltarista. Härkätaisteluista ei pidä esittää negatiivisia mielipiteitä. (Foster 2000, 185.)

Sanaton viestintä

Moniin muihin kulttuureihin verrattuna espanjalaiset käyttävät paljon elekieltä. Espanjalaiset elehtivät ja ilmehtivät runsaasti, ja äänensävyjä ja äänenkorkeutta käytetään painottamaan sitä mitä halutaan sanoa. Käsiä käytetään kuvailemaan ja havainnollistamaan puhetta. Fyysistä läheisyyttä pidetään Espanjassa ystävyyden merkinä. Suomalaisille, joilla ”fyysinen” turvaväli on melko suuri, voi espanjalainen tapa tuntua omituiselta. Koskettelu kuuluu olennaisesti espanjalaiseen kommunikointiin. (Mikluha 1998, 64.)

Katsekontaktilla on suuri merkitys Espanjassa. Naisten tulee kuitenkin kiinnittää huomiota katsekontaktiin miesten kanssa, sillä he voivat tulkita katseen kiinnostuksen osoituksena, sillä espanjalaiset naiset räpyttelevät silmiään suostumuksen merkiksi. Erilaisilla sormien ja käsien liikkeillä ja merkeillä voidaan kertoa monia asioita. (Mikluha 1998, 64.)

3.2.2 Ruokakulttuuri

Espanjalaista ruokakulttuuria on muovannut historia ja maantiede. Vuosisatojen kuluessa eri kansat ovat miehittäneet Espanjaa, ja jättäneet siten oman jälkensä ruokakulttuuriin. Espanjassa ei voida sanoa olevan yhtä ainoaa ruokakulttuuria, vaan se koostuu useiden alueiden omista perinteistä ja erikoisuuksista. Kuitenkin joitakin yleisiä piirteitä voidaan löytää. Niihin kuuluvat muun muassa merenantimien arvostaminen, ilmakuivatut kinkut, possunlihamakkarat ja jokapäiväinen oliiviöljyn, valkosipulin ja viinin käyttö. Kullakin ruokaperinnealueellaan on kuitenkin omia erikoisuuksia. (Goldstein 2000, 14, 21.)

Tapakset kuuluvat olennaisesti espanjalaiseen ruokakulttuuriin. Tapakset ovat pieniä pikkuruokia, joita tarjotaan ruokahalun herättäjänä ja alkupaloina. Tapakset jaetaan kolmeen lajiin: *cosas de picar*, *pinchos* ja *cazuelas*. *Cosas de picar* on suurin ryhmä ja se käsittää pieniä käsin syötäviä herkkuja. Niitä voivat olla esimerkiksi kulhollinen marinoituja oliiveja, pala juustoa, viipale makkaraa, kerrosleipä tai tortilla. *Pinchos* tarkoittaa pieniä vartaisiin tai hammastikkuihin pujotettua ruokaa. *Cazuelas* ovat savipadoissa kypsennettyjä ruokia ja niiden syömiseen tarvitaan jo ruokailuvälineet. Kaikki tapakset nautitaan sherryn tai muun viinin kanssa. (Goldstein 2000, 26 - 27.)

Tapasbaarit ovat espanjalaisen ruokakulttuurin keulakuva. Baarien nimet ja tyylit vaihtelevat suuresti. Joissakin tapasbaareissa voidaan tarjota hyvin modernia ja kallista ruokaa, kuten kaviaaria. Joissakin tarjolla on taas vuosisatojen takaa periytyneitä ruokalajeja. Tapasbaareja löytyy niin pienistä kylistä kuin suurista kaupungeistakin. Baareissa voidaan käydä pikaisesti ennen lounasta tai iltapäivällä. Vilkkainta on kuitenkin illalla seitsemästä kymmeneen. (Goldstein 2000, 43.)

Espanjassa merenantimet kuuluvat olennaisesti ruokakulttuuriin. Välimereltä ja Atlantilta pyydetään suuria määriä mereneläviä. Espanja onkin Japanin jälkeen toisella sijalla maailmassa niin kalan kulutuksessa kuin kalastusalusten määrässä. Erilaiset katkaravut, simpukat ja kalalajit valmistetaan eri alueilla hieman eri tavoin, mutta yhteistä on se, että niiden käyttö on runsasta. Espanjassa kasvatetaan laadukasta naudanlihaa, erityisesti baskimaassa, Galiciassa ja Andaluciassa. Laatuliha valmistetaan usein marinoimalla ja

paistamalla vartaassa. Tavallinen naudanliha valmistetaan yleisemmin hauduttamalla padassa tai keittämällä muhennokseksi. (Goldstein 2000, 110, 114.)

Espanjaa ovat vuosisatojen varrella valloittaneet monet kulttuurit. Näihin kulttuureihin on kuulunut myös muslimeja ja juutalaisia, joiden uskonto kieltää sianlihan syömisen. Tämän perintönä lampaiden kasvatus on saanut vuosisatojen aikana suuren merkityksen ja lampaasta valmistetaan useita erilaisia herkuja. Sianliha on kuitenkin Espanjassa arvostetuinta. Sianlihaa grillataan, paistetaan ja haudutetaan padassa. Tämän lisäksi porsaanlihaa suolataan ja savustetaan kinkkuiksi ja makkaroiksi. Siasta otetaan syötäväksi kaikki osat, niin korvat, kärsät, sorkat, saparot ja verikin. Rasva sulatetaan laardiksi. (Goldstein 200, 114.)

Espanja on maailman kolmanneksi suurin viinintuottajamaa (McGuinness 1992, 29). Espanjan tunnetuimmat viinit tuotetaan Valdepeñasin ja La Riojan alueilla. Maassa on kuitenkin 40 laatuviinialuetta, joten useimpien paikkakuntien omat viinit voivat olla erinomaisia. Aterioilla nautitaan yleensä viiniä, joko punaista (*tinto*), valkoista (*blanco*) tai roseeta (*rosado*). Ravintoloissa on tarjolla talon viini (*vino de la casa*), jota juodaan yleisimmin aterioilla. Pullotetuissa viineissä on kolme luokkaa: *crianza*, *reserva* ja *grand reserva*. Luokka on merkitty pulloihin. *Crianza* tarkoittaa puutynnyreissä kypsytettyjä viinejä. Tästä syntyy espanjalaisille laatuviineille ominainen aromi. *Reserva*-viinejä kypsytetään tammitynnyreissä puolesta vuodesta kahteen vuoteen. *Grand reserva*-viinit ovat parhaimpia viinejä. Niitä kypsytetään vähintään kahden vuoden ajan ja ne saadaan myydä vasta kuusi vuotta rypäleiden korjuun jälkeen. (Näe ja koe espanja 2005, 340.)

Espanjassa aamiaista (*desayuno*) syödään kahdesti. Ennen töihin lähtöä juodaan yleensä kahvia. Kello 9-10 välillä syödään varsinainen aamupala kun työt on jo aloitettu. Perinteinen espanjalainen aamiairuokalaji on *chocolate con churros* eli sakeaa ja makeaa kaakota, johon kastetaan öljyssä paistettuja taikinasuikaleita. Sitä nautitaan myös välipalana raskaan työpäivän jälkeen. Toinen perinteinen aamiaisvaihtoehto koostuu kahvista ja paahtoleivästä, jonka päälle voidaan laittaa esimerkiksi oliiviöljyä, voita, marmeladia tai sianihraa murskatun paprikan kera. (Näe ja koe Espanja 2005, 338.)

Lounas (*almuerzo*) on päivän pääateria. Sitä nautitaan klo 14–16. Se saattaa sisältää jopa kolme tai neljä ruokalajia alkaen keitosta, alkupaloista, ja salaatista ja varsinaisesta pääruoasta. Suomeen verrattuna Espanjassa illallista nautitaan myöhään. Illallista (*cena*) syödään kello 21.30 alkaen ja ruokailu voi kestää puoleen yöhön asti. Illallinen on yleensä lounasta kevyempi ja se sisältää yleensä vihanneskeittoa, muna- ja riisiruokia sekä kevyttä lihaa ja kalaa. Espanjassa jälkiruokia ei ole tarjolla kovin suurta valikoimaa. Yleensä jälkiruokana tarjoillaan jäätelöä, hedelmiä tai perinteistä espanjalaista paahtovanukasta *flan*ia. Leivoksia ja kakkuja syödään yleisemmin konditorioissa (*pastelerias*). (Näe ja koe Espanja 2005, 338.)

4 MUUTTOPROSESSI

Ulkomaille muutettaessa kannattaa ottaa etukäteen mahdollisimman paljon selvää käytännön asioista. Näin pystytään ennakoimaan paremmin tulevat tilanteet ja minimoida mahdolliset ongelmatilanteet paikanpäällä. (Timonen-Verma & Storlund 2001, 100.) Muuton suunnittelu kannattaa aloittaa hyvissä ajoin. Ennen varsinaista muuttopäätöksen tekemistä kannattaa tutustua paikkaan ja tutkia työmahdollisuuksia. Esimerkiksi muutaman kuukauden vuorotteluvapaan vietto kohteessa tutustuen siihen voi olla aiheellista. (Vastaaja 3. 2008.) Vaikka Euroopan unionin sisällä muutto on helpottunut viime vuosina, on muuttoprosessiin valmistauduttava huolellisesti. Kotimaan muuttoihin verrattuna paperityötä on enemmän. Espanjassa vieraalla kielellä toimiminen voi tuoda oman haasteensa viranomaisasioiden hoitamisessa. Espanjan kielen opetteleminen ennen muuttoa on suositeltavaa, sillä se helpottaa huomattavasti päivittäisten asioiden hoitamisessa. (Vastaaja 1. 2008.)

4.1 Ilmoitukset ja toimet Suomessa ennen muuttoa

Suomesta pois muutettaessa on tehtävä useita ilmoituksia, esimerkiksi viranomaisille. Ne kannattaa hoitaa hyvissä ajoin ennen muuttoa. Myös varsinainen varsinaisen muuton järjestäminen tulee suunnitella etukäteen esimerkiksi tavaroiden ja lemmikkien osalta.

Muuttoilmoitus

Ulkomaille muutettaessa on tehtävä muuttoilmoitus, aivan kuten kotimaan muuttojenkin yhteydessä. Suomalaisen muuttaessa ulkomaille voi muutto olla joko tilapäistä tai vakinaista. Tilapäisellä tarkoitetaan korkeintaan vuoden oleskelua ulkomailla. Syynä voi olla esimerkiksi opiskelu tai lyhytaikainen työ. Muuton ollessa tilapäinen henkilö säilyy Suomessa väestötietojärjestelmässä läsnä olevana väestössä. Kotikuntana säilyy lähtöhetken kotikunta. Muuttoilmoitus tehdään kirjallisesti ja se tulee tehdä viimeistään viikon kuluttua muutosta. Ilmoitus tulee tehdä myös tilapäisestä muutosta, joka kestää yli kolme kuukautta. Mikäli henkilö muuttaa vakinaisesti ulkomaille, hänet siirretään poissaolevaksi Suomen väestötietojärjestelmässä. Muuton ollessa vakinainen henkilö menettää osan kotikuntaan liittyvistä oikeuksista. (Muutto ulkomaille n.d.)

Osoitteenmuutos Postille

Postille tehdään muuttoilmoitus joko internetissä tai ilmoituslomakkeella muutettaessa pysyvästi pois Suomesta. Ulkomaille lähetetään 1. ja 2. luokan kirjeet kuukauden ajan maksuttomana. Mahdollista on jatkaa kirjeiden lähettämistä edelleen kuukauden jälkeenkin maksullisena. Edelleenlähettämishinnat vaihtelevat sen mukaan, miten alkuperäinen palvelutilaus on tehty. Internetissä tehtynä hinta on 16,30 euroa vuodessa ja lomakkeella tai puhelimitse tehtynä 19,50 euroa vuodessa. Määräaikainen muuttoilmoitus tulee tehdä viimeistään viikkoa ennen määräajan alkamista. Palvelu on maksullinen. Määräaikaisesti ulkomaille muutettaessa Posti lähettää 1. ja 2. luokan kirjepostin ulkomaiseen osoitteeseen. (Pysyvä muutto n.d.)

Ilmoitus Kansaneläkelaitokselle

Ulkomaille suuntautuvasta pysyvästä tai tilapäisestä muutosta tulee tehdä ilmoitus myös Kelalle. Ilmoitus tehdään lomakkeella Y39, ja se palautetaan Kelan toimistoon, mikäli kyseessä ei ole erityistapaus. Tietyissä tapauksissa, kun kyseessä on yli vuoden kestoinen asuminen ulkomailla, täytetään lomake Y38. Tapauksiin kuuluvat esimerkiksi lähetetyt työntekijät, opiskelijat ja tutkijat. Lomakkeet palautetaan Kelan ulkomaan yksikköön. EU-maihin töihin lähdetessä siirretään työntekijä kyseisen maan sosiaaliturvan piiriin myös niissä tapauksissa, kun työskentely kestää lyhyenkin ajanjakson. EU-sääntöjen perusteella henkilö voi kuulua vain yhden valtion sosiaaliturvan piiriin kerralla. Usein tämä tarkoittaa sitä maata, jossa henkilö työskentelee. Espanjaan tilapäisesti muuttava voi hakea Kelalta maksutta eurooppalaisen sairaanhoitokortin, jolla voi saada hoitoa. Vakinaisesti Espanjaan muuttava menettää oikeutensa Suomen sosiaaliturvaan, ja näin ollen henkilön on palautettava Kela-korttinsa ja eurooppalainen sairaanhoitokortti. (Muutto ulkomaille 2008.)

Ilmoitus Suomen verotoimistoon

Kun lähtee ulkomaille töihin, on annettava normaaliin tapaan veroilmoitus Suomeen. Vaikkei veroa ulkomailla ansaitusta palkasta maksettaisikaan Suomeen, annetaan siitä

kuitenkin tietoa. On hyvä pitää oikeat ja ajantasaiset yhteystiedot ulkomailla Suomen verotoimistolle. (Ulkomaan työskentelyn verotus 2008.)

Muut ilmoitukset

Osoitteen muuttumisesta ja erilaisten sopimusten irtisanomisesta tulee huolehtia ennen ulkomaille lähtöä. Näitä tahoja ovat mm. luottokorttiyhtiöt, vakuutusyhtiöt, puhelinlaitos, sähkölaitos, telehallintokeskus, ammattiliitto, lehtien tilauspalvelut, erilaiset vapaa-ajan kerhot, yhdistykset, lautakunnat ym. Sukulaiset ja tuttavat ovat myös varmasti kiinnostuneita saamaan muuttajan uudet yhteystiedot. (Askelmerkit Espanjaan 1994, 142.)

Muuttotavarat

Ennen muuttoa on syytä miettiä tarkkaan mitä ottaa mukaan, ja kuinka tavarat saadaan perille. Tavaraita valittaessa kannattaa muistaa, että Espanjassa asunnot ovat yleensä valmiiksi kalustettuja. Asia kannattaa kuitenkin vielä varmistaa myyjältä tai vuokraisännältä. Jos päätyy käyttämään muuttofirmaa, kannattaa kysyä useammalta firmalta tarjous ja valinnan jälkeen tehdä kirjallinen sopimus. Jos muuttokuormassa on vain normaaleja kotitalouden käyttötavaroita ja irtaimistoa, ei tullimääräyksistä tarvitse huolehtia, sillä kyseessä on EU:n sisäinen muutto. Espanjan ja Suomen välisiä muuttoja tekevien firmojen yhteystietoja löytyy muun muassa espanjansuomalaisille suunnatuista lehdistä. (Askelmerkit Espanjaan 1997, 143.)

Muutto lemmikkien kanssa

Lemmikkieläinten kanssa matkustamiseen ja muuttamisesta on EU-tasolla säädöksiä ja ohjeita. Kolmen asian on oltava kunnossa, mikäli ottaa mukaansa koiran, kissan tai fretin. Nämä kolme asiaa ovat tunnistusmerkintä, raivotautirokotus ja lemmikkieläinpassi. Eläimen on oltava tunnistettavissa joko mikrosirulla tai selkeästi luettavalla tatuoinnilla. Vuodesta 2011 alkaen mikrosirun käyttö tulee pakolliseksi kaikkialla EU:ssa. Raivotautirokotuksen tulee olla kunnossa ennen muuttoa. Rokotteen tulee olla kansainvälisen standardin mukainen. Rokotus on annettava vähintään 21 vuorokautta

ennen lähtöä. Rokotuksen viimeinen voimassaolopäivä merkitään lemmikkipassiin. Matkustettaessa eläimen mukana tulee olla lemmikkieläimen todistus eli lemmikkieläinpassi. Siitä ilmenevät tiedot eläimestä ja rokotteista. (Koirien, kissojen ja frettien tuonti ja vienti EU-maihin 2006.)

4.2 Toimet ja käytänteet Espanjaan saavuttaessa

Vaikka suomalaiset saavat liikkua vapaasti EU:n alueella, tulee tietyt velvollisuudet hoitaa saavuttaessa Espanjaan. Oleskelustatuksen selvittäminen ja ulkomaalaisen henkilötunnuksen hankkiminen ovat edellytyksiä useiden päivittäisen elämän järjestelyjen kannalta. Espanjassa on melko raskas byrokratia, ja se voi aiheuttaa suomalaiselle päänvaivaa. Siksi on hyvä tietää, mistä voi saada apua käytännönjärjestelyissä.

Ulkomaalaisen oleskelustatus Espanjassa

Espanjassa astui 2.4.2007 voimaan uusi laki koskien ulkomaalaisia EU-kansalaisia. Espanjaan tulevat tai maassa jo asuvat jaetaan kahteen ryhmään: niihin jotka aikovat viettää maassa enintään 90 päivää, ja niihin, joilla on aikomus pysyvämpään viipymiseen mutta kuitenkin yli 90 päivään. Mikäli henkilö viipyy enintään 90 päivää ja hänen tarkoituksenaan on esimerkiksi lyhyt työsuhde, hän tarvitsee ainoastaan NIE-numeron. (Westerdahl 2007a, 88 - 89.)

Pidempikestoisen muuton yhteydessä tulee ilmoittautua kaupungintalolla olevaan asukasrekisteriin (Vastaaja 2. 2008). Jos aikoo viipyä maassa pysyvämmässä mielessä, ja yli 90 päivää, on suositeltavaa ilmoittautua myös Espanjan ulkomaalaisrekisteriin. Tämä menettely korvaa aiemmin käytössä olleen *residencia*-kortin eli oleskelulupakortin. Ilmoittautumisen rekisteriin ja todistuksen voi saada jopa saman aamupäivän aikana. Poliisi antaa laitoksella mukaan lomakkeen, jolla käydään saman tien maksamassa noin 6 euron suuruinen maksu. Tosite maksusta viedään saman tien poliisille ja näin todistuksen saa heti. Todistuksessa ilmenee henkilön NIE-numeron ja päiväys josta lähtien henkilö asuu pysyvästi Espanjassa. Suomalainen voi hakea Espanjan kansalaisuutta asuttuaan siellä 10 vuotta tai jos hänellä on maassa perhesiteitä. (Westerdahl 2007a, 88 - 89.)

Ulkomaalaisen espanjalainen henkilötunnus N.I E

Mikäli Espanjaan muuttavalla on taloudellisia intressejä maassa, kuten esimerkiksi asunto, ansiotulot tai pankkitili, on hänellä oltava espanjalainen henkilötunnus. Ulkomaalaisen henkilötunnus on nimeltään *N.I.E (Número de Identificación de Extranjero)*. NIE-numero haetaan hakemuslomakkeella, jonka saa paikalliselta poliisiviranomaiselta. Anomus jätetään poliisiviranomaisen ulkomaalaisosastolle. Mukana on oltava alkuperäinen passi sekä valokopiot sen ensimmäisistä sivuista. Lisäksi mukaan on liitettävä kuitti leimaverosta. (Askelmerkit Espanjaan 1997, 67.) NIE-numeron voi saada nykyisin jopa päivässä. (Vastaaja 3. 2008).

NIE-numeroa tarvitaan useissa yhteyksissä ja tarkoituksissa. Numero toimii myös veronumerona (N.I.F), ja se on ilmoitettava veroilmoituksen yhteydessä. Numero on tarpeen myös esimerkiksi autoa tai asuntoa ostettaessa, puhelinlinjaa tai pankkitiliä avattaessa, kiinteistöveroä maksettaessa ja työsopimusta tehtäessä. Numero on voimassa toistaiseksi, eikä sitä tarvitse uusia määräajoin. (Asunto Espanjassa 2002, 56.)

Gestoría eli asiointitoimistot

Espanjassa monien asioiden hoitamiseen, kuten esimerkiksi erilaisten sopimusten tekemiseen ja lupien hankkimiseen, voi tarvita apua. Virallisten asiakirjojen ja papereiden täyttäminen voi olla hyvinkin työlästä, jos ei tunne maan menettelytapoja. Kielitaidon- ja ajanpuute ja tietämättömyys voivat aiheuttaa päänvaivaa virallisten asioiden hoitamisessa. Tällöin kannattaa kääntyä asiointi- ja palvelutoimistojen eli *gestoríoiden* puoleen. *Gestor* eli asioidenhoitaja ei ole yhtä oppinut kuin lakimies, mutta paljon edullisempi vaihtoehto. (Hobbs 2004, 102.)

Asiointitoimistojen palvelut kattavat eri osa-alueita, kuten kaupat, perintöasiat, verotus ja oleskelu. Asianhoitaja voidaan valtuuttaa asianmukaisella asiakirjalla hoitamaan asiakkaansa asioita. Asiointitoimistojen kautta voidaan hoitaa myös auton maahantuonti ja rekisteröinti sekä ajokorttiasiat. Jotkin *gestoría*t tarjoavat myös esimerkiksi kirjanpitoapua. (Hobbs 2004, 102.) Suomalaisia asiointitoimistoja löytyy ympäri

Espanjaa. Omalla kielellä saatu palvelu helpottaa varmasti monien hankalien asioiden hoitamista. Palvelu- ja asiointitoimistojen yhteystietoja löytyy lehdistä ja internetistä.

5 PÄIVITTÄINEN ELÄMÄ ESPANJASSA

Päivittäinen elämä ja sen järjestäminen Espanjassa poikkeaa monin tavoin siitä mitä se on Suomessa. Järjesteltäviä asioita on paljon. Ensimmäinen askel on asunnon hankkiminen, ja siihen liittyvät päätökset. Muita arkipäiväisiä asioita, joista tulee huolehtia, ovat muun muassa pankkitilit, lasten koulutuksen järjestäminen ja vakuutusten hoitaminen. Mitä enemmän asioista ottaa selvää ja mitä enemmän tietää, sitä helpompaa on alkaa järjestää arkielämää uudessa kotimaassa.

5.1 Asunnon hankkiminen

Kun päätös muutosta Espanjaan on syntynyt, on aika miettiä asunnon hankkimista. On mietittävä ensinnäkin haluaako ostaa talon vai asua vuokralla. Asunnon sijaintiin ja asuinympäristöön ja sen viihtyvyyteen kannattaa myös kiinnittää huomiota. Pohdinnan ja valinnan kohteena ovat myös muun muassa järkevä asunnon koko, käytössä oleva budjetti ja mahdolliset lisätilan tarpeet esimerkiksi perheenisäyksen vuoksi. (Asunto Espanjassa 2002, 48.)

Usein asunnon hankinta aloitetaan asumismuodon valinnalla. Espanjassa erilaisia vaihtoehtoja on runsaasti, ja jokainen löytää varmasti mieleisensä ratkaisun. Mahdollisia vaihtoehtoja asumiseen ovat pienet maatilat, kerrostaloasunnot, rivitaloasunnot, paritalot ja omakotitalot. Espanjassa kaupungit ovat melko tiheään asuttuja, ja siksi hieman syrjemmässä sijaitsevat pienet maatilat ovat kasvattaneet suosiotaan. Kussakin asumismuodossa on omat hyvät ja heikot puolensa. Kerrostaloasuminen on suosituin asumisvaihtoehto ulkomaalaisten parissa. Tätä seikkaa puoltavat turvallisuus, edullisuus ja helppous. Kerrostaloihin kuuluu useimmiten parkkipaikka, piha-alue ja uima-allas. Rivitaloasunnot ovat Espanjassa usein kahdessa tai kolmessa kerroksessa. Perheille, joilla ei ole enää ihan pieniä lapsia, rivitalo sopii hyvin. Espanjassa paritalot ovat yleisiä. Taloissa on kaksi identtistä asuntoa, ja toimivat kahden perheen asuntona. Pysyvämmiin Espanjaan asettuvalle omakotitalon ostos on yleistä. (Asunto Espanjassa 2002, 48 - 52.)

Asunnon ostaminen

Ennen päätöstä asunnon ostamisesta on suositeltavaa pohtia tarkoin, mitä asunnolta ja asuinympäristöltä odottaa. Asuinalueiden vertailu ja niihin tutustuminen ennakkoon voivat helpottaa valintaa. Asunnonostopäätöstä ei tule tehdä hätiköiden. Vaihtoehtoja on usein tarjolla runsaasti. Ennen ostoprosessia on syytä hoitaa paperiasiat kuntoon. Niitä ovat NIE-numeron hankkiminen, pankkitilin avaaminen ja mahdollisesti ulkomaalaisrekisteriin ilmoittautuminen. Myös rahoitusasiat tulee järjestää kuntoon. (Asunto Espanjassa 2002, 108.)

Espanjassa asuntokauppa on aina kiinteistökauppaa, oli sitten kyseessä vaikka kerrostaloasunnon ostaminen. Asunnon lisäksi huoneiston haltija omistaa osuutensa tonttiin kuuluvasta maasta. Espanjassa huoneistot ovat suoria kiinteistöomistuksia. Siksi asuntokaupat ovatkin lainhuudatettava notaarilla ja kiinteistö on merkittävä maarekisteriin. Ennen sopimuksen kirjoittamista on hyvä tarkastaa perusteellisesti asunnon kunto ja vastaako se annettuja lupauksia. Mahdollista on käyttää erityisen arviointiyhdistyksen palveluksia. Palvelut ovat maksullisia, ja keskimäärin hinnat ovat 150–180 euron suuruusluokkaa. Myös asunnon rasitteet on syytä selvittää. Kohteesta tulee tarkastaa onko se mahdollisesti kiinnitetty tai onko olemassa maksamattomia laskuja. (Asunto Espanjassa 2002, 76 - 77.)

Asunnon ostamisessa on suositeltavaa käyttää kiinteistönvälittäjän apua. Näin voi välttyä suuremmilta vaikeuksilta ja yllätyksiltä. Kiinteistönvälittäjä tulee valita huolellisesti. Espanjassa laillistetut kiinteistönvälittäjät ovat vastuussa koko osto- ja myyntitapahtumasta. Laillistettuja asunnon välitysryhmiä on kaksi: API (*Agentes de la Propiedad Inmobiliaria*) ja GIBE (*Gestor Intermediario de Promociones de Edificaciones*). Hyvä kiinteistönvälittäjä on ostajan apuna koko ostoprosessin ajan. Tehtäviin kuuluu myös kaupan jälkihoito. Kiinteistönvälittäjä toimii yhdyshenkilönä asunnon myyjän ja ostajan välillä. (Asunto Espanjassa 2002, 69 - 70.)

Kun kaikki tarpeellinen asunnosta on tarkastettu ja rahoitus on kunnossa, on jäljellä varsinainen kauppaprosessi. Jotkut haluavat toimia ilman kiinteistönvälittäjän apua. Esimerkiksi hyvien tuttujen välisessä kaupassa tämä on mahdollista. Jos kuitenkin ei

hallitse espanjan kielen taitoa, tai on muuten epävarma toimista, on suositeltavaa turvautua kiinteistönvälittäjään. On hyvä muistaa, että kiinteistönvälittäjän palkan maksaa myyjä, ei ostaja. Kaupan solmimisessa ovat mukana kiinteistövälittäjä, ja mahdollisesti lakimies ja tulkkina toimiva henkilö. (Asunto Espanjassa 2002, 81.)

Kun myyjä ja ostaja ovat päässeet yhteisymmärrykseen, solmitaan Espanjan yleisen käytännön mukainen yksityinen sopimus (*contrato privado*) ennen lopullista julkista kauppakirjaa (*escitura publica*). Kaikki kauppaan liittyvät ehdot tulevat ilmi tässä sopimuksessa. Yksityisen sopimuksen tarkoitus on varmistaa suullisen sopimuksen pitävyys. Yksityinen sopimus on laillisesti sitova. Yleensä sen yhteydessä maksetaan käsirahana jokin prosenttimäärä kauppasummasta. Yksityisessä sopimuksessa määritellään ehtoja. Solmittuaan yksityisen sopimuksen myyjä ja ostaja allekirjoittavat notaarin luona julkisen kauppakirjan. Tilaisuudessa ovat paikalla myyjä ja ostaja tai heidän edustamansa asiamies notaarin vahvistamalla valtakirjalla. Mukana on oltava edellisen vuoden kuitit asunnon kiinteistöverosta (IBIU) sekä todistus maksetusta yhtiövästikkeestä. (Asunto Espanjassa 2002, 82, 88.)

Notaari laatii julkisen kauppakirjan ja siihen merkitään kaikki kaupan ehdot. Notaari todistaa kaikki kauppakirjat muodollisesti oikeiksi, toimii todistajana ja tarkastaa myyjän omistus- ja myyntioikeuden kaupan kohteeseen. Tehtäviin kuuluu myös varmistaa, että molemmat kaupan osapuolet ymmärtävät kaupan sisällön. Tässä tilanteessa joudutaan mahdollisesti turvautumaan tulkin apuun. Kaupan laillisuus vahvistetaan notaarin allekirjoituksella. Kopion kauppakirjasta saa odottaessa heti allekirjoituksen jälkeen. Seuraavaksi asiapaperit toimitetaan kirjattaviksi kiinteistörekisteriin eli lainhuudatettaviksi. Notaarin palkkion maksaa yleensä ostaja, ja summa on yleensä prosentuaalinen osuus kauppasummasta. (Asunto Espanjassa 2002, 88.)

Kun kauppa on laillistettu, tulee huolehtia muutamista maksuista ja ilmoituksista. Suositeltavaa on jättää ne kiinteistönvälittäjän, asiantuntijatoimiston tai asianajajan hoidettaviksi. Hoidettaviin asioihin kuuluvat muun muassa lainhuudatus maa- eli kiinteistörekisteriin, notaarin palkkio, lainhuudatusmaksu ja varainsiirtovero, joka on prosentuaalinen osuus kauppasummasta. Uusien asuntojen kaupassa maksetaan myös

arvonlisävero eli IVA (*Impuesto de Valor Añadido*), joka on 7 prosenttia kauppasummasta. (Asunto Espanjassa 2002, 89.)

Asunnon ostaminen ja omistaminen tuo tullessaan erilaisia kustannuksia. Uuden ja vanhan omistajan on pidettävä huolta siitä, että sähkö-, vesi- ja mahdollinen kaasusopimus siirretään uuden omistajan nimiin. Näin vanhalle omistajalle ei koidu enää kustannuksia asunnosta. (Westerdahl 2007b, 27.)

Vesisopimuksen tekeminen sujuu käymällä vesilaitoksella. Helpoin tapa siirtää sopimus omiin nimiin, on pyytää vanhalta omistajalta kopio vanhasta vesilaskusta. Myös henkilöllisyystodistus ja pankkitilin numero tulee ottaa mukaan. Laskut tulevat nyt uudelle omistajalle - joko maksettavaksi vesilaitoksella tai suoraveloituksena pankkiin. Suoraveloitus lieenee suositeltavampi, jotta asukkaan ei tarvitse käydä vesilaitoksella maksamassa. Vesihuollon ja veden kulutuksen sekä viemäroinnin laskutuksen hoitaa tavallisesti kunnan sopimusyhtiö. Asunnon oston yhteydessä on syytä selvittää, onko asunnossa vesimittari, vai onko taloyhtiöllä yhteinen mittari, ja kuuluuko vesi näin yhtiövastikkeeseen. Vesilasku ja viemärilasku laskutetaan tavallisesti neljännesvuosittain, ja laskut tulevat erikseen, vaikkakin samasta paikasta. (Westerdahl 2007b, 27.)

Sähkösopimus on vesilaskun tavoin hyvä siirtää uuden omistajan nimiin mahdollisimman pian. Espanjassa on nykyisin monia sähkölaitoksia. Sähköstä voivat laskuttaa kunnasta riippuen eri laitokset. Sopimusta tehtäessä on hyvä arvioida oma sähkönkulutus. Yleisesti ottaen standarditeho riittää normaaliin kotitalouteen. Sähkölaskut maksetaan joka toinen kuukausi. Keskikokoisen asunnon sähkölaskut ovat noin 30–40 euron luokkaa. (Westerdahl 2007b, 27.; Weinstein 2004, 133.)

Kaasu on varsin yleinen energianlähde espanjalaisissa asunnoissa. Maakaasun käyttö on yleistynyt Espanjassa, erityisesti uudisrakennuksissa. Joissakin asunnoissa vedenlämmitin ja hella toimivat kaasupullon voimin. Kaasusopimusta solmittaessa tarvitaan samat asiapaperit kuin sähkö- ja vesisopimukseen. Kaasulaskujen summa on noin 30–40 euron luokkaa. (Westerdahl 2007b, 28; Weinstein 2004, 133.)

Asunnolle kuuluvan kiinteistöveron eli IBIU:n laskee kunta asunnon virallisen verotusarvon mukaan. Vero maksetaan vuosittain ja se on verovähennyskelpoinen. Henkilöt, jotka ovat kirjoittautuneet kunnan asukkaiksi, saavat alennusta summasta. (Westerdahl 2007b, 28.)

Jätteidenkäsittelymaksu on veroluonteinen kunnallinen maksu, ja se on asuntokohtainen. Kuntien välillä voi olla suuriakin eroja veron suuruudessa, maksutavassa ja jopa nimekkeessä. Useissa kunnissa käytetään nimitystä *tasa de basura* eli jätemaksu. Henkilöt, jotka ovat kirjoittautuneet kunnan asukkaiksi, saavat yleensä huomattavan alennuksen myös jätemaksuissa. (Westerdahl 2007b, 28.)

Jos asunto kuuluu erikseen perustettuun taloyhtiöön, tulee asunnon omistajan maksettavaksi yhtiövastike. Asuntokauppaa tehtäessä on syytä selvittää yhtiövastikkeen määrä ja se, mitä se pitää sisällään. Taloyhtiöistä riippuen vastike saattaa tulla maksettavaksi kerran kuukaudessa, neljännes- tai puolivuosittain tai kerran vuodessa kokonaisuudessaan. (Westerdahl 2007b, 28.)

Asunnon vuokraaminen

Vuokra-asuminen Espanjassa poikkeaa monin tavoin siitä mitä se on Suomessa. Asunnot ovat yleensä kalustettuja, vuokrasopimukset lyhyitä, ja asuntojen varustelutaso vaihtelee suuresti. Espanjalaisten keskuudessa vuokra-asuminen on harvinaista. Vain viidennes koko asuntokannasta on vuokra-asuntoja. Asuntoa etsittäessä tulee olla aktiivinen, ja aloittaa etsiminen ajoissa. Sopivan asunnon etsimisessä voidaan käyttää useita eri kanavia. (Asunto Espanjassa 2002, 124.)

Helppo ja luotettava keino on käyttää vuokravälitystoimistoja. Ennen palvelujen vastaanottamista on syytä selvittää, millainen välitysmaksujen perimiskäytäntö firmalla on käytössä. Pitkäaikaisessa vuokra-asunnossa välityspalkkio on yleensä kuukauden vuokra. Lyhytaikaisessa vuokra-asumisessa kymmenen prosentin välityspalkkio kuukauden vuokrasta on yleinen. Lehti-ilmoitusten avulla on myös mahdollista löytää sopiva vuokra-asunto. Tarjolla on suomenkielisiäkin lehtiä, kuten Espanjan Sanomat ja Ilmari, jossa on erityinen Asuntomarkkinat-osasto. Espanjan- ja englanninkielisissä lehdissä tarjonta saattaa kuitenkin olla kattavampi. Internetin tarjontaan kannattaa myös

tutustua. Esimerkiksi useilla kiinteistönvälitysfirmoilla on internetsivustot. (Asunto Espanjassa 2002, 125 - 126.)

Suomalaiseen tapaan verrattuna melko erikoinen tapa ilmoittaa vapaista asunnoista ovat parvekekyltit. Omakotitalojen julkisivuissa ja rivi- tai kerrostalojen parvekkeilla näkee usein kylttejä, joissa kerrotaan, että asunto on joko myytävänä tai vuokrattavana. Jos kyltissä lukee *se alquila*, on asunto vuokrattavana. Tekstin alta löytyy puhelinnumero. Huomioitavaa on kuitenkin se, ettei kyltti aina tarkoita juuri kyseistä asuntoa. Se voi olla asunnon omistajan toisen asunnon mainoskylttinä esillä. Myös erilaisilta ilmoitustauluilta on mahdollista löytää asuntoilmoituksia. (Asunto Espanjassa 2002, 126 - 128.)

Vuokrasopimus on syytä tehdä kirjallisena. Sopimuksessa tulee ilmetä selkeästi ehdot ja muut järjestelyt, jotta välttyttäisiin tulkintaerimielisyyksiltä ja väärinkäsityksiltä. Sopimus voidaan purkaa yhteisellä ja molemminpuolisella vapaaehtoisella sopimuksella milloin tahansa. Vuokranantaja voi purkaa sopimuksen yksipuolisesti esimerkiksi silloin, jos vuokralainen ei maksa vuokriaan tai jos vuokralainen on syyllistynyt asunnossa tahalliseen vahingontekoon. Vuokralainen voi taas purkaa sopimuksen esimerkiksi silloin, jos vuokranantaja käyttäytyy asiattomasti ja häiritsevästi vuokralaisia kohtaan. (Asunto Espanjassa 2002, 132.)

Vuokrattaessa asuntoa tulee varautua alussa hieman suurempaan kuluerään. Ensinnäkin maksettavaksi tulee alkaneen kuukauden vuokra. Mikäli asuntoon muuttaa kesken kuukauden, maksetaan vuokra kuukauden jäljellä olevilta päiviltä. Myös seuraavan kuukauden vuokraan tulee varautua, sillä se maksetaan yleensä heti kuukauden alussa. Takuut maksetaan etukäteen vuokralaisen aiheuttamien vahinkojen, maksamattomien laskujen tai sopimusrikon varalta. Pitkässä vuokrasopimuksessa tämä on yhden kuukauden vuokran suuruinen, lyhytaikaisessa kahden kuukauden suuruinen maksu. Vuokrasopimuksen tekoon liittyy mahdollisesti kustannuksia, ja kyseessä on noin 90 euron suuruinen summa. (Asunto Espanjassa 2002, 134.)

Vuokralaiselle kuuluvat kaikki ne asumisesta aiheutuvat kulut, joiden voidaan sanoa hänen itsensä aikaansaamiksi. Näin ollen vuokralaisen maksettavaksi tulevat sähkön, veden, mahdollisen kaasun ja puhelimen käyttö. Kuitenkin vuokranantaja ja vuokralainen

voivat sopia järjestelyistä parhaaksi katsomallaan tavalla. Vuokralaisen ei kuitenkaan täydy maksaa asunnon veroja, joten kiinteistövero ja jätteenkäsittelyvero kuuluvat asunnon omistajalle. Myös yhtiövastikkeen maksaminen kuuluu asunnon omistajalle. Asunnon korjaamiseen liittyvät kulut lankeavat usein omistajalle. Suoraan kulutuksesta aiheutuvat korjaustyöt, kuten rikkoutuneet ikkunat ja vuotava hana, kuuluvat vuokralaiselle. Yleinen huolto ja ylläpito ovat omistajan vastuulla. (Westerdahl 2007b, 28.)

5.2 Raha-asiat, vakuutukset ja sosiaaliturva

Pankkitilin avaaminen

Jos aikoo muuttaa Espanjaan pysyvämmiin, on hyvä avata pankkitili paikalliseen pankkiin. Tilin avaaminen on melko yksinkertaista. Ulkomaalaisen on pystyttävä todistamaan henkilöllisyytensä avatessaan tiliä paikallisessa pankissa, joten passi on hyvä ottaa mukaan tilin avaamiseen. Lisäksi on esitettävä ulkomaalaisen henkilötunnus eli NIE-numero. (Weinstein 2004, 135.)

Pankkien palvelutarjonta on yleensä laaja. Laskujen maksaminen on melko yksinkertaista. Pankkeille voi tehdä maksupalvelusopimussopimukset vaikkapa sähkö-, puhelin-, ja vesimaksuista. Pankki veloittaa maksut suoraan tilinomistajan tililtä eräpäivänä. Maksupalvelusopimus on tehtävä erikseen kunkin laskuttajan kanssa. Jos kuitenkin haluaa pitää tarkemmin silmällä kuluja, voi laskut käydä maksamassa myös henkilökohtaisesti konttorissa. (Richards 1992, 94.) Espanjalaisten pankkien palvelut ovat yleisesti ottaen parempia kuin Suomessa. Espanjassa henkilökohtaisen palvelun merkitys on edelleen suuri. (Vastaaaja 3. 2008.)

Vakuutukset

Vakuutusten ottaminen on syytä ottaa harkintaan heti Espanjaan saavuttaessa. Espanjalainen vakuutuskulttuuri poikkeaa monilta osin suomalaisesta. Espanjalaiset eivät ota vakuutuksia siinä määrin kuin suomalaiset. Vakuutusmarkkinat ovat kuitenkin

kasvaneet ja vahvistuneet Espanjassa, ja kiinnostus vakuuttamiseen on kasvanut. (Askelmerkit Espanjaan 1997, 160.)

Omistaessaan asunnon tai asuessaan vuokralla on syytä vakuuttaa irtain omaisuus espanjalaisessa vakuutusyhtiössä. Asunnon vuokraamisen yhteydessä kannattaa selvittää, millaisen vakuutuksen asunnon omistaja on asunnolleen ottanut, etenkin jos asunto on kalustettu. Omistaja on saattanut ottaa esimerkiksi kiinteistövakuutuksen, mutta myös irtaimisto on syytä vakuuttaa. Kotivakuutus kattaa myös esimerkiksi kadulla tapahtuvan ryöstön, vesivahingot ja tulipalon. Asunnon ostajan tulee luonnollisesti hoitaa itse vakuutusasiat. Vakuutus kannattaa valita omien ja asunnon tarpeiden mukaan. Vahingon tapahtuessa tulee tehdä ilmoitus mahdollisimman nopeasti vakuutusyhtiölle. (Askelmerkit Espanjaan 1997, 160, 164.)

Espanjaan pysyvämmiin muuttavan kannattaa harkita yksityisen sairausvakuutuksen ottamista. Myös henkilön terveydentila ja mahdollisuudet tulevaan sairauteen puoltavat sairausvakuutuksen ottamista. Vaikka espanjalaisen sairaanhoidon taso on korkea, voivat kiire ja ruuhkaisuus vaivata ajoittain. Yksityisen sairausvakuutuksen ottaminen takaa sen, ettei tarvitse jonottaa julkiseen sairaanhoitoon. Sairausvakuutuksesta riippuen voi lääkärin ja sairaalan valita vapaasti. Vakuutusyhtiöstä riippuen vakuutuksen sisältö vaihtelee. (Askelmerkit Espanjaan 1997, 162.)

Tapaturmavakuutuksen voi ottaa itselle tai perheenjäsenelle. Korvausedut riippuvat vakuutuksesta. Korvausetuihin voivat kuulua muun muassa korvaus kuoleman varalta, lääkärinhoito- ja sairaalakulut ja pysyvästä invaliditeetista aiheutuva korvaus. Mikäli muuttaa kouluikäisten lapsien kanssa, on syytä harkita lapsille kattavaa vapaa-ajan tapaturmavakuutusta. Koulujen tapaturmavakuutukset ovat voimassa vain kouluaikoina ja koulumatkoilla. (Askelmerkit Espanjaan 1997, 166.)

Verotus

Espanjassa verovuosi alkaa tammikuun ensimmäinen päivä ja päättyy joulukuun viimeisenä. Veroilmoitus on annettava toukokuun ensimmäisen ja kesäkuun kahdennenkymmenennen päivän välillä. Veroilmoitusta ei tarvitse antaa, mikäli

ansiotulot ovat alle 21 035 euroa vuodessa (vuoden 2004 tieto). Tarvittavia lomakkeita täytyy ostaa. Jotkut lomakkeet voi ostaa tupakkakaupoista. Toiset taas ovat saatavissa vain verotoimistosta. Espanjassa verotus voidaan jakaa suoriin ja välillisiin sekä kunnallisiin veroihin. Valtionverotuksesta vastaa *Agencia Estatal del Administración Tributaria* eli *Hacienda*. Kuten Suomessakin, kunnallisveron suuruus on kunkin kunnan päätettävissä. Henkilölle voi tulla maksettavasti jopa 17 eri veroa. (Weinstein 2004, 138; Askelmerkit Espanjaan 1999, 73.)

Ulkomailla työskentely herättää tuloveroon liittyviä kysymyksiä. Minne ulkomailla saadusta palkasta maksetaan verot, riippuu useista asioista, kuten työskentelyn kestosta ja valtioiden välisistä verotussopimuksista. Suomi ja Espanja ovat solmineet verosopimuksen. Sen tarkoituksena on poistaa kaksinkertainen verotus, ja toisaalta estää veropakoa ja veronkiertoa. (Karttunen, Nikkanen, Rantanen & Vuopala 2007, 30.)

Ulkomaanpalkka voi olla tuloverovapaata kuuden kuukauden säännön mukaan. Se kuitenkin edellyttää, että työstä johtuva ulkomailla oleskelu kestää vähintään kuusi kuukautta ja valtioiden välinen verosopimus ei estä palkan verottamista työskentelyvaltiossa. Lisäksi henkilö ei oleskele Suomessa enempää kuin keskimäärin kuusi päivää kuukaudessa. Henkilö maksaa kuitenkin sairausvakuutusmaksu Suomeen. Se on merkittävä myös Suomen veroilmoituksessa. (Ulkomaan työskentelyn verotus 2008.)

Suomalaisen yrityksen alaisena ulkomailla työskentely verotetaan tavallisesti Suomessa. Jos työskentely kestää enintään kuusi kuukautta, palkka verotetaan Suomessa normaaliin tapaan. Työntekovaltiolla ei yleensä ole verotusoikeutta. Yli 183 päivän oleskelu työskentelyvaltiossa voi antaa sille verotusoikeuden. Espanjalaisen yrityksen alaisena verot maksetaan Espanjaan. Tuloveroprosentti vaihtelee 17:n ja 45:n välillä, riippuen nettoansion suuruudesta. (Ulkomaan työskentelyn verotus 2008.)

Sosiaaliturva

Sosiaaliturvajärjestelyt ovat tärkeä osa muuttoprosessia. Toiseen EU-maahan pysyvästi muutettaessa henkilö menettää oikeuden Suomen sairausvakuutuksiin. Jos toiseen jäsenmaahan muuttaa työskentelemään, vaikka alle vuodeksikin, menettää henkilö

oikeutensa Suomen sairausvakuutukseen. Toisessa maassa työntekijänä oleminen siirtää henkilön työntekomaan sairastuvuuden piiriin heti hänen aloitettuaan työt. Lähetettyjen työntekijöiden kohdalla menettelyt ovat erilaiset. (Muutto ulkomaille 2008.)

Espanjassa sosiaaliturvajärjestelmään kuuluvat sosiaalivakuutusmaksuihin perustuvat ja niistä riippumattomat järjestelmät. Sosiaaliturvamaksuihin perustuvia järjestelmiä on kuusi. Yleisen järjestelmän piiriin kuuluvat kaikki erityisalan järjestelmiin kuulumattomat palkansaajat ja jotkut virkamiesryhmät. Erityisalojen järjestelmät käsittävät maataloudessa työskentelevät, itsenäiset ammatinharjoittajat, kotitalouksissa työskentelevät, hiilikaivostyöntekijät ja merimiehet. Järjestelmät ovat pakollisia ja työntekijä maksaa sosiaaliturvamaksut oman ammattialansa järjestelmään. (Askelmerkit Espanjaan 1997, 116.)

Sosiaalimaksuista riippumattomien järjestelmien piiriin kuuluvat sellaiset henkilöt, jotka tarvitsevat avustusta, mutta joiden käytettävissä olevat varat eivät riitä toimeentuloon. Henkilön on mahdollista saada edut, vaikka ei olisi koskaan maksanut sosiaalivakuutusmaksuja. Sosiaaliturvamaksuista riippumattomia etuuksia ovat terveydenhuolto, vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeet, työttömyyskorvaus ja lapsilisät huollettavista lapsista. (Askelmerkit Espanjaan 1997, 116.)

Työntekijä liitetään sosiaaliturvajärjestelmän piiriin ensimmäisen työsuhteen alkaessa, ja liittyä tarvitsee vain kerran. Työantaja huolehtii palkansaajien vakuuttamisesta. Liittyessään henkilö saa liittymistodistuksen, jossa on henkilön omat ja perheen tiedot sekä liittymisnumero. Sairaanhoitoetuus kuuluu sosiaaliturvan piiriin kuuluville palkansaajille, jotka ovat vakuutettuja. Työntekijän katsotaan olevan vakuutettu, vaikka työnantaja ei olisikaan täyttänyt vakuuttamisvelvoitettaan. Hoito taataan myös työntekijän puolisolalle tai avopuoliselle sekä heidän lapsilleen, jos he asuvat edunsaajan kanssa ja ovat hänen huollettaviaan eivätkä voi saada sairaanhoitoa muualta. Sairaanhoitoa varten vaaditaan yleensä espanjalainen sairausvakuutuskortti. (Askelmerkit Espanjaan 1997, 118.)

Espanjassa työskentelevän ja/tai asuvan on mahdollista saada lapsilisää jokaisesta alle 18-vuotiaasta huollettavasta lapsesta. Oikeutta ei kuitenkaan ole silloin, jos perheen tulot

ylittävät tietyn enimmäismäärän. Sääntöä ei sovelleta, jos lapsi on vammainen. Oikeus lapsilisiin kuuluu sosiaaliturvamaksusta riippumattomaan järjestelmään. (Askelmerkit Espanjaan 1997, 120.)

Espanjan sosiaaliturvaan kuuluvat kiinteästi ne suomalaiset, jotka ovat työntekijöitä, yrittäjiä, työttömiä tai eläkeläisiä sekä heidän perheenjäseniään. Tilapäisesti maassa oleskelevat suomalaiset kuuluvat löyhemmän turvan piiriin. Suomalaisilla on samat oikeudet maan järjestelmän mukaiseen sairaanhoitoon kuin espanjalaisillakin. Espanjassa työskentelevä kuuluu pääsääntöisesti maan terveydenhuollon piiriin. Espanjaan muuttavan tulee rekisteröityä omalle terveysasemalle virallisesti ilmoittautumalla viranomaiselle, joka antaa *Afiliación a la Seguridad Social*-kortin. (Askelmerkit Espanjaan 1997, 122.)

Espanjassa julkinen terveydenhuolto on ilmaista. (Vastaaja 1. 2008). Julkisen sairaanhoidon taso on korkea Espanjassa, mutta kuten Suomessakin, sitä vaivaavat kiireisyys ja ruuhkaisuus. Ei-kiireellisiin leikkauksiin ja muihin hoitoihin on usein jonotettava. Pysyvämmiin Espanjaan muuttavan kannattaa harkita, ottaako yksityisen sairausvakuutuksen julkisen palvelun lisäsuojaksi. Sairausvakuutusten kirjo on suuri. Vakuutuksen voi valita omien tarpeiden pohjalta. Yksityisvakuutusmaksut ovat täysimääräisinä vähennyskelpoisia verotuksessa. (Askelmerkit Espanjaan 1997, 124.)

5.3 Muita käytännön asioita

Hintataso

Elinkustannukset Espanjassa riippuvat siitä, missä päin maat asuu ja millainen elämäntyyli on. Keskimääräisesti elinkustannukset ovat edelleen alhaisemmat kuin Suomessa. Alueellinen hintataso vaihtelee melko suuresti. Suurkaupungeissa, kuten Barcelonassa ja Madridissa, hinnat ovat korkeammat. (Nordberg 2003, 26; Weinstein 2004, 129.) Turistialueet ovat kalliimpia kuin muut alueet. Maaseudulla ja pienemmissä kaupungeissa hintataso on alhaisempi kuin kaupungeissa. (Vastaaja 2. 2008.) Euron käyttöönoton myötä hinnat ovat nousseet melko paljon Espanjassa. (Vastaaja 3. 2008).

Luonnollisesti hintataso ravintoloissa vaihtelee suuresti. Edullisimmillaan kolmen lajin päivällisen voi saada noin 10 eurolla. Esimerkiksi hienossa barcelonalaisessa ravintolassa hinta saattaa triplautua. Elokuviissa käynti on Suomeen verrattuna edullista. Lippujen hinta on noin 5-6 euroa. Vaateliikkeitä Espanjassa on laidasta laitaan. Designliikkeissä on tavanmukaisesti korkeat hinnat, mutta ketjumuymälöissä vaatteet ovat edullisia. Monissa espanjalaisissa kaupungeissa on hyvä julkisen liikenteen verkosto. Suomeen verrattuna niiden käyttö on edullista, jopa puolet Suomeen verrattuna. (Weinstein 2004, 131 - 132.)

Koulut

Jos muuttaa pidemmäksi aikaa Espanjaan lasten kanssa, tulee miettiä vaihtoehtot lasten opiskelulle. Espanjassa kunnallinen koulu on ilmainen, ja niissä on korkea opetustaso. Opetus tapahtuu luonnollisesti espanjaksi, mutta on hyvä muistaa, että alle 10-vuotiaat oppivat uusia kieliä hyvin nopeasti. Kansainvälisissä kouluissa opetus tapahtuu yleensä englanniksi. Ne ovat usein yksityisesti organisoituja, ja siten koulumaksut voivat olla melko suuret. (Weinstein 2004, 98.) Lisäksi Espanjassa on kaksi suomenkielistä peruskoulua.

Espanjassa oppivelvollisuus on 6–16-vuotiailla. Useimmat espanjalaiset käyvät ennen tätä leikkikoulua tai päiväkotia. Normaalin päivähoidon lisäksi lapset saavat monimuotoisesti myös opetusta. Ala-aste opetus koskee 6–12-vuotiaita. Koululaiset sijoitetaan yleensä sijainnillisesti lähimpään kouluun. 12-vuotiaana siirytään yläasteelle. Valmistuminen tapahtuu 16-vuotiaana, minkä jälkeen siirytään joko yliopistoon valmistavaan opiskeluun, joka siis vastaa lukiota, tai ammatilliseen opiskeluun eli työllisyyskoulutukseen. Yliopistokoulutus on erittäin suosittua Espanjassa. Joka vuosi 1,5 miljoonaa uutta opiskelijaa aloittaa yliopistoissa. (Richards 1992, 100; Weinstein 2004, 98 - 99.)

Espanjassa on mahdollista käydä myös suomalaista peruskoulua. Koulut sijaitsevat Fuengirolassa Aurinkorannikolla ja Torreviejassa. Aurinkorannikon suomalainen koulu on yksityinen suomalainen peruskoulu ja se on toiminut vuodesta 1991. Peruskoulun lisäksi on mahdollista myös suorittaa lukio. Koulu toimii Suomen perusopetuslain

alaisena, ja sillä on todistuksenanto-oikeus. Sillä on myös virallinen asema ja toimilupa Espanjassa. Lukukausimaksut riippuvat siitä, onko kyseessä ala- vai yläasteopetus, kauanko opiskelu kestää, ja onko oppilas valtiontukeen oikeutettu. Esimerkiksi lukuvuosimaksu ala-asteella on 2050 euroa ja yläasteella 2150 euroa. (Aurinkorannikon suomalainen koulu n.d.)

Vuoden 2008 alussa aloitettiin suomalaisen peruskoulun pilotti Torreviejassa Costa Blancalla. Koulu toimii Ruotsalaisen koulun tiloissa Orihuela Costalla. Tällä hetkellä koulu toimii Ruotsalaisen koulun suomalaisena luokkana. Opetus vastaa kuitenkin suomalaista peruskoulua. Oppilaiden tunnit järjestetään yhdysluokkaopetuksena, eli oppilasryhmässä on koululaisia useilta vuosiluokilta. (Hölttä 2008, 1, 3.)

Ulkosuomalaisten lasten on mahdollista osallistua Suomi-kouluun, joita toimii ympäri maailmaa. Espanjassa niitä järjestetään Aurinkorannikolla, Barcelonassa, Costa Blancalla, Gran Canariaalla, Madridissa ja Mallorcalla. Suomi-koulut ovat kielikouluja, joissa tuetaan lasten suomen kielen käyttöä, ja tutustutetaan lapsia suomalaiseen kulttuuriin. Tämä on siis tarkoitettu varsinaisen opetuksen rinnalle. Opetusta saavat lapset, joilla toinen tai molemmat vanhemmat ovat syntyperältään suomalaisia. Opetuksen määrä vaihtelee koulun mukaan. Yleensä opetusta pidetään noin kerran viikossa. Opetuksessa keskitytään opettamaan suomen kieltä ja kulttuuria. (Perustietoa Suomi-kouluista 2008.)

Viestintä, yhteydenpito ja media

Oleellinen ja jopa melkein välttämätön osa arkipäivää on yhteydenpito ja kommunikointi. Muutettaessa pois Suomesta halutaan varmasti pitää yhteyttä kotimaahan. Myös päivittäisten asioiden järjestäminen vaatii viestintäkanavien käyttöä. Espanja onkin hyvin verkotettu, joten puhelinten, faksien ja sähköpostin käyttö ei tuota vaikeuksia. Myös perinteisemmän postilaitoksen palvelut ovat luotettavia ja nopeita. Tarpeen mukaan saatavilla on nopeita internetyhteyksiä. (Weinstein 2004, 143.)

Espanjassa suurin ja merkittävin puhelinyhtiö on Telefónica, joka oli vuoteen 1997 valtion omistuksessa ja joka sitten yksityistettiin. Nykyisin maassa toimii myös pienempiä operaattoreita, mutta Telefónica hallitsee markkinoita. Espanjassa

puhelinnumeroissa on yhdeksän numeroa, ja alussa on joko kaksi- tai kolmenumeroinen suuntanumero. Kullakin alueella on oma suuntanumeronsa, ja numeroa käytetään myös paikallispuheluissa. Matkapuhelinnumerot alkavat aina numerolla kuusi. Espanjan maatunnus on 34, ja se laitetaan numeron alkuun ulkomailta soitettaessa. (Weinstein 2004, 143 - 144.)

Mikäli haluaa avata lankapuhelinliittymän, voi joko käydä paikallisessa puhelinyhtiön liikkeessä sopimassa asennuksesta, tai soittaa palvelunumeroon. Pelkkä asennus maksaa noin 90 euroa. Yhtiön asentaja tulee noin viikon kuluessa. Tämä ei kuitenkaan aina toteudu. Erityisesti hieman syrjäisemmillä seuduilla saattaa asennus kestää pidempäänkin. Kuukausimaksu on noin 10 euron luokkaa. Puhelinlaskut tulevat joka toinen kuukausi. Usein tehdään suoraveloitus asiakkaan pankkitililtä. (Weinstein 2004, 144 - 145.)

Matkapuhelimien suosio on kasvanut muun Euroopan tavoin myös Espanjassa. Vuonna 2006 maassa oli yli 46 miljoonaa matkapuhelinliittymää. Mikäli haluaa avata matkapuhelinliittymän, tulee ensimmäiseksi valita operaattori. Tarjolla on monia eri vaihtoehtoja. Suosituimpia ovat muun muassa *Movistar*, *Amena* ja *Vodafone*. Käynti liikkeessä on hyvä alku liittymän avaamiselle. Liittymän kustannuksille on kaksi vaihtoehtoa: joko perinteinen käytön mukaan laskutettava tapa tai ennakoon maksettu pre-paid-liittymä. Krediittiä voi ladata muun muassa kaupoissa ja kioskeissa. Useimmat yhtiöt tarjoavat myös mahdollisuuden ladata puheaikaa internetissä ja pankkiautomaateilla. (Weinstein 2004, 146 - 147.)

Espanjassa painetaan yli 155 päivittäistä sanomalehteä. Muutama niistä on kansallisia, mutta suurin osa on paikallislehtiä. Kolme suurinta sanomalehteä Espanjassa ovat *El País*, *El Mundo* ja *ABC*. Viikoittain ilmestyviä ja ulkomaalaisia lehtiä voi ostaa kioskeista. Erityisesti suuremmissa kaupungeissa kansainvälisten ja ulkomaalaisten lehtien tarjonta voi olla runsasta. (Weinstein 2004, 149 - 150.) Myös suomalaisia aikakauslehtiä ja sanomalehtiä on mahdollista ostaa Espanjassa. Erityisesti Aurinkorannikolla, missä asuu paljon suomalaisia, tarjonta on melko kattava. Espanjassa asuville suomalaisille on myös omia heille suunnattuja lehtiä. Näihin kuuluvat muun muassa Suomalainen Espanjassa, Espanjan sanomat ja Óle-lehti. (Askelmerkit Espanjaan

1997, 283.) Lisäksi Internet tarjoaa oivan ja edullisen keinon pysyä ajan tasalla maailman tapahtumista ja uutisista.

Espanjalaiset ovat ahkeria television katselijoita. Lähes jokaisessa baarissa ja ravintolassa on televisio. Television katselu on eräänlainen sosiaalinen tapahtuma. Espanjassa on viisi pääkanavaa. Lisäksi on monia alueellisia televisiokanavia, joiden näkyvyys on alueellisesti rajallista. Espanjalaisilla kanavilla kaikki ohjelmat on dubattu espanjaksi. Antenneilla tai ”digibokseilla” on mahdollista nähdä kansainvälisiä kanavia. Näin ohjelmia voi katsoa myös esimerkiksi englanniksi. (Weinstein 2004, 151.) Mikäli kaipaa suomalaisia televisio-ohjelmia ja suomen kieltä, Espanjassa näkyy myös TV Finland. Se on puhtaasti kotimainen televisiokanava, ja sen ohjelma koostuu YLEn TV 1:n ja TV 2:n sekä MTV 3:n omatuotantoisista ohjelmista. Ohjelmien vastaanotto tapahtuu digitaalisella vastaanottimella. (Askelmerkit Espanjaan 1997, 219.)

Liikenne

Espanja on laaja maa, ja tämä vuoksi liikkuminen saattaa vaatia kärsivällisyyttä käyttä mitä tahansa kulkuvälinettä. Maassa on kuitenkin erinomainen rataverkko ja kattavat paikallis- ja pitkänmatkanbussiyhteydet. Julkisen liikenteen palveluilla pärjää melko pitkälle. Jos kuitenkin aikoo liikkua maaseudulla tai on muuten heikko pääsy julkisen liikenteen palveluiden äärelle, tulee auton käyttö tarpeelliseksi. (Espanja 2005, 47.)

Suomessa tai muussa EU-maassa myönnetyllä ajokortilla saa ajaa myös Espanjassa. Espanjaan pysyvämmiin muuttavalla on oikeus tuoda maahan omistamansa jossakin EU-maassa rekisteröity ajoneuvo. Tämä käyttöoikeus rajoittuu kuitenkin yhteen kuukauteen ajoneuvon maahantuonnista. Tämän jälkeen on ajoneuvo rekisteröitävä Espanjan kilville asiaan kuuluvine maksuineen. (Paldanius 2007, 37.) Ajoneuvon voi rekisteröidä siinä maakunnassa missä asuu *Dirección General de Traficon* toimistossa. Rekisteröinnin voi suorittaa, kun auto on katsastettu. Auton rekisteröinti vaatii melko hyvää espanjankielentaitoa. Jos ei kieltä hallitse kovin hyvin, voi rekisteröinnin tehdä asiointitoimiston avulla. (Vastaaja 3. 2008.)

Autoilu on Espanjassa yleensä helppoa. Moottoritieverkkoja kaksikaistaisten teiden verkko on hyvä ja kattava. Puolet teistä on maksullisia (*autopistas*) ja loput maksuttomia (*autovias*). Näiden lisäksi on valtateitä (*nacionales*) ja pienempiä kantateitä (*comarcales*). Ruuhka-ajan ulkopuolella useimmat tiet ovat rauhallisia. Moottoriteillä nopeusrajoitus on 120 km/h, kaksikaistaisilla teillä ja ohituskaistoilla varustetuilla teillä 100 km/h, taajamien ulkopuolella 90 km/h ja kaupungeissa ja taajamissa 50 km/h. Turvavyön käyttö on kaikilla matkustajilla pakollista. Ajettaessa mukana tulee olla ajokortti, auton rekisteriote ja vakuutustodistus. Tämä lisäksi pakollisiin varusteisiin kuuluu: kaksi seisovaa varoituskolmiota, ajovalojen ja takavalojen varapoltinsarja, varasulakesarja valoille ja muille sähkölaitteille, vararengas ja tuulettimen hihna. (Espanja 2005, 52, 54 - 55.)

Espanjassa ulkomaalaisten liikenne rikkomukset ja ajokorttia koskevat puutteet käsitellään tavanomaisen espanjalaisen käytännön mukaisesti. On hyvä tietää, että sakkosummasta saa roiman alennuksen, jos se maksetaan välittömästi tien päällä. Tällaisten tilanteiden varalta voi olla hyvä pitää käteistä mukana autoiltaessa. Liikennevauriot ja niihin osallistumisen seuraamukset käsitellään espanjalaisten tieliikennesäädösten ja käytäntöjen mukaisesti. Sillä ei ole väliä, onko ajoneuvo Suomen tai Espanjan kilvissä. Maassa pysyvästi asuvan jäädessä kiinni liikenne ratsiassa tai ollessa osallisena liikennevaurioon oikeudettomasti maassa olevalla ulkomailla rekisteröidyllä ajoneuvolla, seuraamuksena on vähintään sakko ja/tai ajoneuvon käyttökielto. (Paldanius 2007, 37.)

Espanjassa valtionrautateiden (*RENFE*) hintataso on kohtuullinen. Junat ovat siistejä ja pysyvät aikatauluissaan. Junat eivät välttämättä ole erityisen nopeita, lukuun ottamatta AVE-junia. Junaa edullisempi matkustusmuoto on bussi. Se on usein myös nopeampi liikkumisväline. Maan tieverkosto on nykyisin erittäin tiheä ja korkeatasoinen. Busseilla pääsee helposti esimerkiksi pienempiin kaupunkeihin, jonne rataverkko ei yletä. Myös kaupunki- ja paikallisliikenteenbussien käyttö on edullista ja helppoa. (Nordberg 2003, 64; Espanja 2005, 63.)

6 TYÖN HAKEMINEN JA TEKEMINEN ESPANJASSA

Työpaikan hakeminen ulkomailta vaatii osaamista ja aikaa. Työn saamiseen vaikuttavat muun muassa hakijan koulutustausta, työkokemus ja kielitaito sekä kohdemaan yleinen yhteiskunnallinen tilanne. Työpaikkoja voi löytää käyttämällä useita erilaisia kanavia. Hakijan oma aktiivisuus on suuressa roolissa työn saamisen kannalta. Työnhakuun Espanjassa kannattaa varautua huolellisesti. (Timonen-Verma & Storlund 2001, 24.) Espanjassa työn hakeminen edellyttää yleensä hyvää kielitaitoa. Espanjan kielen osaaminen on välttämättömyys. (Vastaja 3. 2008.)

Espanjassa on korkea työttömyysaste. Tästä syystä työtä haettaessa tulee olla aktiivinen ja hyödyntää useita eri kanavia. Eniten avoimia työpaikkoja Espanjassa tällä hetkellä löytyy palvelusektorilta ja maataloudesta. Suomalaisella henkilöllä on oikeus asua ja työskennellä Espanjassa ilman työlupaa. Maassa työskentelevällä suomalaisella on samat oikeudet kuin paikallisilla koskien palkkaa, työskentelyolosuhteita, asunnon saantia, sosiaaliturvaa ja ammattiliiton jäsenyyttä. (Nordberg 2003, 37.)

Espanjassa työmarkkinoille pääsy ei ole kovin helppoa. Mahdollisuuksia on kuitenkin tarjolla, erityisesti keskijohtotason tehtävissä ja ICT-alalla. Myös elektroniikan sektori, rakentaminen, ruokatuotanto, öljy ja kemikaalit tarjoavat työmahdollisuuksia. Espanjan hallituksen mukaan tulevaisuuden kasvavia alueita ovat energia, bioteknologia, informaatiotekniikka, tietoliikenne, ja ympäristösektori. (Ripmeester & Storm 2000, 24.) Suomalaiset ovat perinteisesti löytäneet Espanjasta töitä hotelli- ja matkailualalta. Tarjolla on myös kausiluonteisia työmahdollisuuksia, muun muassa Aurinkorannikolla. (Nordberg 2003, 37.)

6.1 Työnhaku

Espanjassa työnhaku voi tuntua haastavalta. Kaikista työpaikoista ei ilmoiteta tavanomaisin keinoin, kuten sanomalehdissä, työnvälitystoimistoissa ja henkilöstövuokrausfirmoissa. Vain noin 60 % työpaikoista ilmoitetaan perinteisin keinoin. Espanjassa työpaikkaa kannattaa etsiä hyödyntämällä paikallisia ja

valtakunnallisia lehtiä, erikoislehtiä, yritysten hakemistoja, keltaisia sivuja, työllisyysjulkaisuja, työmessuja, seminaareja, yhdistyksiä, työvoimatoimistoja, osa-aika työtä välittäviä firmoja, kauppakamaria, henkilökohtaisia kontakteja sekä yrityksiä ja internetiä. Mitä monipuolisemmin osaa etsiä töitä, sitä suuremmalla todennäköisyydellä sopiva työpaikka löytyy. (Career Information and Resources for Spain 2006, 5.)

Työn hakeminen Espanjasta kannattaa aloittaa tutustumalla perustietoon, jota löytyy internetistä. EURES-portaalista (www.europa.eu.int/eures), jota ylläpitää Euroopan komissio, löytyy avoimena olevia työpaikkoja. Myös Suomen Työvoimaministeriön nettisivuilta (www.mol.fi) kannattaa käydä katsomassa vapaana olevat työpaikat Espanjassa. Suomalaisilla on EU:n kansalaisina oikeus käyttää myös Espanjan työvoimatoimistojen palveluja. Espanjassa työvoimatoimiston työskentelevät *Instituto Nacional de Empleo* (INEM) alaisuudessa. Kun ilmoittautuu Espanjan työvoimatoimistoon, tarvitsee hakija henkilöllisyystodistuksen tai vaihtoehtoisesti voimassa olevan passin sekä tiedot asuinpaikasta. (Nordberg 2003, 37.)

Internet tarjoaa paljon mahdollisuuksia työpaikan löytämiseen. Ulkomaalaiselle tämä on etu, sillä työpaikkoihin voi tutustua etukäteen ennen muuttoa maahan. Useimmat sivustot ovat ainoastaan espanjaksi, ja siksi myös työtä hakiessa kielitaitokysymys nousee merkittävään asemaan. Käytettävissä on jopa satoja työpaikkoja tarjoavia sivustoja. Suurimmat yritykset ilmoittavat internet-sivustoillaan avoimista työpaikoista. Suurin osa internetin työnvälityspalveluista on ilmaisia. Työnhakijan on mahdollista jättää ansioluettelonsa palveluun ja selata avoimia työpaikkoja. Seuraavassa hyödyllisiä internetsivustoja netissä (Career Information and Resources for Spain 2006, 5):

<http://www.empleo.com> (sivusto espanjaksi)

<http://www.infoempleo.com> (sivusto espanjaksi)

<http://www.infojobs.net> (sivusto espanjaksi)

<http://www.laboris.net> (sivusto espanjaksi, englanniksi ja ranskaksi)

<http://www.monster.es> (sivusto espanjaksi)

<http://www.todotrabajo.com> (sivusto espanjaksi)

<http://www.trabajos.com> (sivusto espanjaksi)

<http://tecnoempleo.com> (sivusto espanjaksi)

(Career Information and Resources for Spain 2006, 5 - 7.)

Espanjan kansallinen työllisyysinstituutti INEM vastaa työllisyyteen liittyvistä laeista ja politiikasta. Sen tehtäviin kuuluu myös auttaa ihmisiä työhaussa, järjestävää koulutusta ja työllistämispalveluita. INEM:in internetsivusto <http://www.inem.es> tarjoaa tietoa työnhausta ja avoimista työpaikoista. Espanjassa on useita tilapäistyötä tarjoavia yrityksiä. Osa niistä on kansainvälisiä ja samat yritykset toimivat myös Suomessa. Seuraavassa muutamien yritysten internetsivustoja (sivustot ovat espanjaksi):

(Career Information and Resources for Spain 2006, 8, 13.)

<http://www.adecco.es>

<http://www.flexiplan.es>

<http://www.manpower.es>

<http://www.randstad.es>

<http://www.vedior.es>

(Career Information and Resources for Spain 2006, 13 - 15.)

Työpaikkoja voi löytää myös sanomalehtien työpaikkailmoituksista. Suurimpia ilmestyviä sanomalehtiä Espanjassa ovat *El País*, *ABC*, *El Mundo*, *El Diario 16*, *El Periódico* ja *La Vanguardia*. Näiden lehtien lisäksi myös paikallisissa lehdissä on työpaikkailmoituksia. Useimmat ilmoitukset ovat sunnuntainumerossa. Lehdillä on yleensä internetversiot, joten työpaikkailmoituksia pääsee lukemaan myös ilman varsinaisen lehden ostamista tai tilaamista. Suomen kieltä taitavia työntekijöitä haetaan mm. Suomalainen Espanjassa- ja Olé-lehtien välityksellä. (Nordberg 2003, 37; Askelmerkit Espanjaan 1997, 173.)

Työnhakumenettelyt ovat Espanjassa lähes samankaltaiset kuin Suomessakin. Mahdollisuutena on hakea avoimena olevaa paikkaa tai ottaa suoraan yhteyttä työnantajaan. Työhakemukseen tulee liittää yleensä selkeä ansioluettelo eli CV. Espanjassa työntekijän valinta perustuu usein henkilökohtaiseen haastatteluun. Joissakin tapauksissa käytetään myös psykologisia ja ammatillisia testejä. (Nordberg 2003, 38; Työpaikan löytäminen 2008.)

Työhakemuksen rakenne on samankaltainen kuin Suomessakin. Hakemuksen vasempaan yläkulmaan tulevat hakijan tiedot: etunimi, sukunimi, syntymäaika, osoite ja puhelinnumero. Näiden tietojen alle tulevat yritys ja henkilö, jolle hakemus suunnataan. Hakemus kannattaa aloittaa kohteliaasti seuraavasti: '*Estimado Sr./Sra*' tai '*Muy Señor Mío*'. Tekstiosuudessa kerrotaan miksi haetaan kyseistä paikkaa, ja viitataan usein myös ansioluettelossa esitettyihin tärkeimpiin kokemuksiin ja osaamiseen, josta on hyötyä kyseistä paikkaa ajatellen. Loppuun tulee usein jokin muodollinen ja kohtelias loppulause, sekä allekirjoitus. CV:n rakenne on samankaltainen kuin Suomessa. Siinä kerrotaan henkilökohtaiset tiedot, koulutustiedot, työkokemus ja muita oleellisia tietoja haettavaan työhön liittyen. (Työpaikan löytäminen 2008.)

Mikäli saa kutsun työhaastatteluun, tulee siihen valmistautua huolellisesti. Yksi parhaimmista keinoista valmistautua työhaastatteluun Espanjassa on tutustua yrityksen internetsivuihin. Haastattelut tehdään yleensä espanjaksi. Varsinaista haastatteluosuutta on espanjalaiseen tapaan avointa ja rentoa keskustelua. Haastattelut kestävät yleensä 20–30 minuuttia. Päättävöitteena on antaa hakijalle selkeä kuva yrityksestä ja työnantajalle ensivaikutelma hakijasta. Tavattaessa tulee kätellä ja luoda katsekontakti. Haastattelutilanteessa tulee pyrkiä olemaan rauhallinen ja luonnollinen. Stressiä, malttamattomuutta ja epäilystä ilmaisevat eleet ja ilmeet eivät anna hyvää kuvaa hakijasta. Haastattelukysymykset ovat yleensä avoimia ja testaavat hakijan taitoa ja kelpoisuutta haettavaa työtehtävää ajatellen. Kysymykset ovat samantyyppisiä kuin työhaastatteluissa Suomessa. (Career Information and Resources for Spain 2006, 99.)

Esimerkkejä espanjalaisista työhaastattelukysymyksistä:

- Mitä tiedät yrityksemme toiminnasta ja mistä haluaisit syvällisempää tietoa?
- Miksi haet kyseiseen tehtävään?
- Mitä pystyt tarjoamaan yritykselle?
- Mitkä ovat lyhyen- ja pitkántähtäimen urasuunnitelmasi?
- Työskenteletkö mieluummin yksin vai ryhmässä, miksi?
- Kerro urastasi.
- Haluaisitko jatkaa opiskelua?

- Mitkä ovat heikkoutesi ja vahvuutesi?
- Mitä teet vapaa-ajallasi?

(Career Information and Resources for Spain 2006, 100.)

6.2 Tutkintojen tunnustaminen

Suomessa suoritettu tutkinto antaa oikeuden harjoittaa ammattiaan myös Espanjassa. Tämä edellyttää tutkinnon hyväksymistä. Jos henkilö haluaa vain työskennellä maassa, ammattitutkinto voidaan hyväksyttää nopeaa eurooppalaisten direktiivien mukaista reittiä, jos tutkinto on suoritettu toisessa EU-jäsenvaltiossa. Akateemisten tutkintojen hyväksyttäminen on hieman pidempi prosessi. Arvosanojen ja tutkintojen käsittely on maksuton. (Tutkintojen vastaavuus 2007.)

Säänneltyt ammatit, kuten lääkäri, farmaseutti ja sairaanhoitaja, hyväksytään käytännöllisesti katsoen automaattisesti. Normaalisti vaaditaan seuraavia asiakirjoja: oikeaksi todistettu jäljennös akateemisen arvosanan suorittamisesta tai diplomista ja ammattitittelistä sekä virallinen käännös espanjaksi akateemisesta oppiarvosta tai ammattitutkinnosta. (Tutkintojen vastaavuus 2007.)

Muiden ammattitutkintojen hyväksyminen ei tapahdu automaattisesti. Ammattialasta riippuen eri alojen viranomaiset käsittelevät hyväksymishakemukset. Tämä edellyttää myös sitä, että ammattinimike on hyväksytty Espanjassa. Hakemuksen liitteeksi tarvitaan normaalesti seuraavat asiakirjat: korkeamman asteen akateemisen loppututkintotodistus tai ammattitutkintotodistus, oppilaitoksen todistus suoritetuista opinnoista, josta ilmenevät opintojen kesto opintovuosina ja oppiaineet, sekä virallinen käännös espanjaksi akateemisesta oppiarvosta tai ammattitutkinnosta. (Tutkintojen vastaavuus 2007.)

6.3 Työskentelyolot ja työkuultuuri

Työntekijän oikeudet ja työsuhteasia

Espanjassa työelämässä syrjiminen sukupuoleen, rotuun, ikään, siviilisäätyyn, poliittiseen kantaan tai ammattiliiton jäsenyyteen liittyen on laitonta. Jokaisella ammattialalla on oma ammattiliittonsa, joka toimii kansallisesti sekä alueellisesti. Liitot pyrkivät vaikuttamaan työskentelyolosuhteisiin, työhönotto- ja irtisanomistoimiin sekä työsopimuksiin.

Espanjalaisista vain noin neljännes kuuluu ammattiyhdistyksiin. Ammattiyhdistykset ottavat kuitenkin voimakkaasti kantaa asioihin. Erityisen rajusti puolustetaan korkeita palkkoja ja työehtoja. Työlaki on melko tiukka. Siksi useat työnantajat ajautuvat melko usein harmaaseen talouteen. (Weinstein 2004, 123 - 124.)

Jos työskentelee laillisesti kokoaikaisessa työssä ja tienaa enemmän kuin 421 euroa kuukaudessa, täytyy työnantajan maksaa sosiaaliturvamaksut työntekijän puolesta. Järjestelmän jäsenenä työntekijä on oikeutettu terveydenhuoltoon. Tämä kattaa myös työtapaturmat, työttömyyden ja eläkkeen. Henkilön täytyy kuitenkin olla sosiaaliturvajärjestelmän piirissä 360 päivää viimeisen kuuden vuoden aikana, jotta on oikeutettu työttömyysturvaan. Työsuhte kattaa myös oikeudet vuosilomaan, joka Espanjassa on 30 päivää. Työntekijälle kuuluu myös bonukset kahdesti vuodessa, kesäkuussa ja joulukuussa. (Weinstein 2004, 122.)

Työsopimusta allekirjoitettaessa kannattaa työsuhteen ehdot tarkastaa huolellisesti. Teksti täytyy ymmärtää täysin, ja kääntämisessä saattaa joskus tarvita apua. Palkanmaksutapa ja -ajat on hyvä selvittää huolellisesti. Myös matka- ja majoitusjärjestelyihin liittyvät asiat sekä kustannusten maksaja on syytä selvittää. On hyvä tietää, että Espanjassa on kahdentyyppisiä sopimuksia keston suhteen: tilapäinen työsopimus ja vakinainen sopimus. Tilapäinen sopimus tehdään vähintään vuodeksi. Noin 75 % alle 25-vuotiaista työskentelee tilapäisellä sopimuksella. Työantajan kannalta tämä on edullisempi vaihtoehto. Jos henkilö työskentelee vakituisesti, on irtisanominen melko kallista. Joissakin tapauksissa irtisanottu henkilö voi saada jopa vuoden palkan irtisanomisen jälkeen. (Nordberg 2003, 42 - 43; Weinstein 2004, 122.)

Työajat

Espanjassa normaali työviikko on 40-tuntinen. Ylitöitä saa tehdä korkeintaan 80 tuntia vuodessa ja ylityökorvaus on vähintään 175 % normaalipalkasta. Työajat poikkeavat melko suuresti Suomessa totutusta. Työt aloitetaan Espanjassa melko myöhään. Toimistot aukeavat usein kello 9 ja useimpien kauppojen henkilökunta aloittaa työt vasta noin kello 10. Espanjassa vietetään siestaa, joka ajoittuu lounasaikaan. Se alkaa noin kello 14 ja saattaa kestää kello 16:een tai kello 17:ään. Siestan jälkeen työaika jatkuu kello 19:ään tai kello 20:een. Kaupat saattavat olla avoinna jopa iltakymmeneen. (Askelmerkit Espanjaan 1997, 174.)

Espanjassa ollaan kuitenkin pikkuhiljaa siirtymässä tällaisesta rytmistä ja pitkästä siestasta yleiseurooppalaiseen työrytmiin ja tunnin lounastaukoon. Yhä useammat yritykset ovat siirtyneet tähän tapaan. Suuremmissa kaupungeissa, kuten Madridissa ja Barcelonassa, tämä on ollut välttämätöntä jo yritysten liiketoiminnan kannalta, kun kommunikoidaan muun maailman kanssa. (Askelmerkit Espanjaan 1997, 174.)

Pukeutuminen

Espanjassa töihin pukeudutaan siististi ja huolitellusti. (Vastaja 2. 2008). Liike-elämässä pukeutuminen ilmentää henkilön merkittävyyttä ja arvostusta. Omaan statustaan yrityksessä kuvastetaan laadukkailla ja tyylikkäillä vaatteilla. Siksi kannattaakin panostaa ammattimaiseen ja tyylikkääseen olemukseen. Espanjassa työelämässä pukeutuminen on melko konservatiivista. Espanjalaiset panostavat paljon design-vaatteisiin. Miehet pukeutuvat töissä tyylikkääseen pukuun ja valkoiseen paitaan. Kravatit ovat kiinnostusta herättäviä ja hienostuneita. Miehillä on usein erilaisia asusteita, kuten tyylikkaita kelloja, kalvosinnappeja ja kravattineuloja. Myös naiset korostavat asujaan asusteilla. Naisten asu saattaa olla hyvinkin pelkistetty, mutta asusteilla pyritään herättämään huomiota. (Sabath 1999, 265.)

Lomat

Espanjassa vuosiloman pituus on 30 päivää, mukaan luettuna lauantait ja sunnuntait. Vuosiloman lisäksi on 12 kansallista juhlapäivää ja kaksi alueellista juhlapäivää. Nämä

ovat pakollisia lomapäiviä. Kansallisia juhlapäiviä ovat uudenvuodenpäivä 1. tammikuuta, loppiainen 6. tammikuuta, pitkäperjantai maaliskuu-huhtikuussa, vappu 1. toukokuuta, Kristuksen pyhän ruumiin ja veren juhla Corpus Christi touko-kesäkuussa, juhannus 24. kesäkuuta, Neitsyt Marian taivaaseen astumisen päivä 15. elokuuta, Espanjan kansallispäivä 12. lokakuuta, pyhäinpäivä 1. marraskuuta ja joulupäivä 25. joulukuuta. Työntekijällä on oikeus 15 vapaapäivään avioliiton solmimisen johdosta, ja lapsen syntymän johdosta 16 viikon lakisääteiseen palkalliseen lomaan. (Nordberg 2003, 43; McGuinness 1992, 24.)

Espanjalainen johtamistapa

Espanjalaisessa työyhteisöt ovat yleensä hierarkkisia. Työntekijät tekevät sitä, mitä johtaja odottaa heidän tekevän. Tehtävien suorittaminen ja päätöksenteko voi olla monimutkaista ja aikaa vievää. Johtajat odottavat alaisiltaan työtehtävissään yksityiskohtaisuutta, täsmällisyyttä ja huolellisuutta. Tittelit ovat Espanjassa tärkeitä. Usein korkeimmissa asemissa on kokeneempia ja iäkkäämpiä henkilöitä. Arvovalta tuo mukanaan etuoikeuksia. Espanjalaiset tekevätkin usein kauppaa vain yhteistyökumppanin korkea-arvoisimpien henkilöiden kanssa. Espanjalaisten johtajien odotetaan ohjeistuksen ja opastuksen antamista, tiedon välittämistä ja päätösten tekemistä. Alaisten odotetaan tuottavan yksityiskohtaista tietoa ja noudattavan esimiehensä antamia ohjeita. Työntekijöitä ei ole tapana kehua tai palkita julkisesti. (Foster 2000, 194 - 195.)

Nainen työelämässä

Espanjassa naiset ovat hyvässä asemassa työmarkkinoilla. Noin 40 % maan työvoimasta on naisia. Espanjassa vallitsee perinteisesti hyvin maskuliininen kulttuuri. Tästä huolimatta naisia kohdellaan arvokkaasti ja kunnioittavasti, niin työelämässä kuin sosiaalisissa tilanteissakin. Tästä seikasta huolimatta espanjalaiset naiset harvoin saavuttavat korkeimpia asemia yrityksissä. Usein naiset pääsevät alemman tason johtotehtäviin ja hallinnollisiin tukitehtäviin. On harvinaista, mutta ei kuitenkaan mahdotonta, nähdä naisia ylimmissä asemissa liike-elämässä tai maan hallinnossa. Espanjalaiset miehet nauttivat keskimääräisesti suurempaa palkkaa, ja useat naiset kritisoivat lasikatto-ilmiötä. (Foster 2000, 194.)

Työskentelykulttuuri

Espanjalaisen työkulttuurin ymmärtäminen ja siitä selvää ottaminen auttaa sopeutumaan uuteen ja vieraaseen työyhteisöön. Espanjassa monet toimintatavat saattavat poiketa suuresti siitä, mihin on Suomessa tottunut.

Espanjalaisen liiketoiminnan ja työkulttuurin arvoihin kuuluvat uskollisuus, ystävyyssuhteet, persoona ja ystävällisyys sekä vaatimattomuus. Älykkyys, liike-elämän ymmärrys ja itsevarmuus ovat toisarvoisia asioita. Työntekijä voi saada tunnustusta rohkeudesta, erityisesti päätöksenteossa, olemalla ”hyvä tyyppi”, älykkyystä ja näppäryydestä. Ne ovat neljä arvoa, joita työntekijöiltä voidaan odottaa yrityksissä. (Hobbs 2004, 225.)

Espanjassa liikesuhteet perustuvat paljolti henkilökohtaisiin suhteisiin. Suhteiden luomiseen ja ylläpitoon käytetäänkin paljon aikaa. Liiketuttavien kanssa vietetään paljon aikaa, esimerkiksi liikelounailla ja illanistujaisissa. Sosiaaliset tapahtumat koetaan tärkeäksi, jotta saavutettaisiin keskinäisen ymmärrys ja luottamus. Espanjalaiset vieroksuvat muodollista ja rajoittunutta lähestymistapaa keskustelussa ja päätöksenteossa. (Bruton 1994, 107.)

Espanjalaisten päätöksenteko perustuu suurimmalta osin intuitioon ja vaistoon, ja faktojen ja numeroiden merkitys saattaa jäädä vähäiseksi. Spontaaniutta päätöksenteossa arvostetaan liike-elämässä. Päätökset saatetaan tehdä yhdellä tapaamisella jopa ilman vastaehdotuksia. Suomalaisesta tämä saattaa tuntua hyvin erikoiselta. Luottamus ja hyvät välit toiseen osapuoleen merkitsevät usein yhteisymmärryksen nopeaa syntymistä. Espanjalaisen ajattelun mukaan toinen ystävä ei valehtelisi ystävälleen. Yleisesti yritysmaailmassa päätökset tehdään kokeneemmalla johtotasolla. (Sabath 1999, 269; Hobbs 2004, 225.)

Espanjalaiset eivät ole aina niin täsmällisiä aikatauluissaan. Viivästely ja myöhästymiset ovat yleisiä. Tämä ei kuitenkaan johdu saamattomuudesta tai välinpitämättömyydestä. Syynä on yleensä se, että espanjalaiset yrittävät saada aikaan mahdollisimman paljon

lyhyessä ajassa. Jonkin verran suurempia viivästyksiä ja saamattomuutta esiintyy valtionsektorilla johtuen tiukasta byrokratiasta. Kaiken kaikkiaan espanjalaiset työskentelevät ahkerasti, erityisesti keskijohdossa. (Hobbs 2004, 228.)

Kielitaidon merkitys on suuri, erityisesti silloin, kun työskentelee espanjalaisen työntekijän alaisuudessa. Vain noin 30 prosenttia paikallisista johtajista puhuu sujuvaa englantia. Espanjassa englantia pidetään kansainvälisen kaupan kielenä, mutta paikallistasolla espanjan osaaminen on välttämätöntä. Joillakin alueilla puhutaan myös muita Espanjassa puhuttuja kieliä. Työpaikan sijainnin mukaan voi joutua opettelemaan esim. katalaania, galiciaa tai baskia. Toisella kielellä toimiminen voi aiheuttaa joskus hämmennystä, vaikka osaisikin kieltä sujuvasi. Kulttuurista johtuen asiat voidaan ymmärtää eri tavoin asiayhteyksien perusteella. Suomalaisen tai muun ulkomaalaisen yrityksen alaisuudessa työskenneltäessä asia voi olla täysin toinen. (Hobbs 2004, 226.)

Kohteliaisuus on tärkeä osa espanjalaista kommunikointikulttuuria. Tätä ei pidä unohtaa myöskään liike-elämässä. Teitittelymuodon *usted* ja sinuttelumuodon *tu* käyttö voi aiheuttaa hämmennystä liike-elämän yhteyksissä. Teitittelymuodon käyttö sarkastisella sävyllä voi olla erittäin loukkaavaa toista osapuolta kohtaan. Sinutteluun siirtyminen riippuu tuttavuusasteesta. Usein siihen siirrytään kuitenkin jo ensimmäisen tapaamisen jälkeen. Etelä-Espanjassa tavat ovat kuitenkin muodollisemmat, ja sinutteluun siirtyminen kestää huomattavasti kauemmin kuin muualla maassa. (Hobbs 2004, 226.)

7 YHTEENVETO

Espanja on jo useiden vuosikymmenien ajan houkutellut paljon suomalaisia niin lomailemaan kuin asumaankin. Vaikka Euroopan unionin alueella vallitsee nykyisin vapaan liikkuvuuden periaate, muuttaminen Espanjaan ei ole aivan yksinkertaista. Muuttoa suunniteltaessa ja tehtäessä tulee huomioida useita eri käytännön seikkoja niin Suomessa kuin muuttokohteena olevassa maassakin.

Muuton suunnittelu ja siihen valmistautuminen kannattaa aloittaa hyvissä ajoin. Myös työn hakeminen Espanjasta voi tuntua haasteelliselta, ja työnhakuprosessiin tulee valmistautua huolellisesti. Espanjalainen kulttuuri ja elämäntapa ovat täysin erilaisia kuin suomalainen. Ennen muuttoa kannattaa ottaa mahdollisimman paljon selvää uudesta asuinmaasta, esimerkiksi sen historiasta, kulttuurista ja elämäntavoista. Mitä enemmän tietää Espanjasta, sitä helpommin sopeutuu uuteen kulttuuriin ja ympäristöön, ja näin kulttuurisokin oireet voivat olla lievempiä. Espanjaan muutettaessa kielitaidon merkitys nousee myös erityiseen asemaan. Espanjalaiset eivät puhu kovin yleisesti englantia, joten jo päivittäisen elämän järjestämisen kannalta on tärkeää opetella espanjan kieli.

Ulkomaille muuttoon liittyy paljon viranomaisille tehtäviä ilmoituksia. Suomessa ilmoitukset täytyy tehdä muun muassa Kelalle, verotoimistoon, Postille ja maistraattiin. Lemmikkien kanssa muutettaessa tulee huolehtia asianmukaisista rokotteista ja asiakirjoista. Espanjaan saavuttaessa tulee ilmoittautua kaupungin asukasrekisteriin, ja jos aikoo muuttaa pysyvämmiin, tulee ilmoittautua ulkomaalaisrekisteriin. Ulkomaalaisen tulee hankkia itselleen ulkomaalaisen espanjalainen henkilötunnus NIE-numero. Tämä on välttämätöntä arkielämän järjestelyjen kannalta.

On ilmeistä, ettei kaikkeen pysty varautumaan etukäteen, vaan vieraassa maassa tulee väistämättä eteen yllättäviä asioita. Uuteen maahan kannattaakin tutustua avoimin mielin, ja hyväksyä se tosiasia, että Suomessa opitut käyttäytymismallit eivät enää päde Espanjassa. Ihminen ei pysty muuttamaan uutta ympäröivää kulttuuria ja sen tapoja, vaan niihin on pystyttävä sopeutumaan. Sopeutumisen eri vaiheissa tuntemukset saattavat heitellä suurestikin. Muuttajan kannattaakin lähteä tutustumaan espanjalaiseen

elämänmenoon rohkeasti. Kielitaito paranee parhaiten puhumalla. Kyky nauraa omille kommelluksilleen on paikallaan ulkomaille muutettaessa, sillä eteen tulee varmasti erinäisiä kompastuskiviä.

Espanjassa viranomaisasioiden hoitaminen voi tuntua haastavalta raskaan byrokratian vuoksi. Mikäli muuttaja kokee, etteivät omat voimavarat tai kielitaito riitä viranomais- tai muihinkaan asioihin, kannattaa hänen tukeutua asiointitoimistojen eli *gestoríoiden* palveluihin. Niiden palvelut ovat kattavia ja yleensä melko edullisia. Käytettäessä asiointitoimistoja voidaan välttää suurempia virheitä, joita tietämätön saattaa vahingossa tehdä. Espanjassa on paljon suomalaisia asiointitoimistoja, ja näin asioiminen omalla äidinkielellä on mahdollista.

Espanjassa on yksi korkeimmista työttömyysasteista Euroopassa. Tästä syystä työnhaku voi tuntua haasteelliselta. Hakijan oma aktiivisuus ja monipuolisten työnhakukanavien käyttäminen edesauttavat työn löytämistä. Espanjassa työnhakemenettelyt ovat samankaltaisia kuin Suomessa. Työtä haettaessa lähetetään työhakemus ja ansioluettelo. Nämä tehdään yleensä espanjaksi työnantajasta riippuen. Etukäteen kannattaa myös kääntää tai käännettää mahdolliset työtodistukset ja suositukset. Työskentelytavat ja -kulttuuri Espanjassa poikkeavat paljon siitä, mitä ne ovat Suomessa. Näihin työelämän kulttuurieroihin kannattaa suhtautua avoimin mielin. Tottuminen erilaiseen työskentelyrytmiin ja työskentelytapoihin voi tuntua alussa haastavalta. Espanjassa työskenteleminen vaatii espanjan kielen hallitsemista. Alueesta riippuen myös muiden Espanjassa puhuttujen kielten osaaminen voi nousta merkittävään asemaan.

Opinnäytetyö pohjautuu pääasiallisesti kirjallisuuteen. Tätä opinnäytetyötä varten lähetettiin sähköpostitse haastattelukysymyksiä kolmelle Espanjassa tällä hetkellä asuvalle suomalaiselle. Kaikki heistä ovat asuneet maassa jo pidempään. Saadut vastaukset jäivät valitettavasti melko suppeiksi. Kuitenkin vastaukset mukailivat täysin sitä tietoa, mitä kirjoittaja on kirjallisuudesta löytänyt. Vastaukset olivat samankaltaisia eivätkä tuoneet esille paljoakaan uutta tietoa. Tämä saattaa johtua osittain siitä, että useimmat tässä työssä käytetyt lähteet ovat perustuneet kirjoittajien omiin kokemuksiin.

Espanjassa asuttaessa ja työskenneltäessä törmää väistämättä kulttuurieroihin. Jos muuttaja pystyy hyväksymään nämä eroavaisuudet ja sopeutumaan uuteen kulttuuriin, voi asuminen ulkomailla tarjota ainutlaatuisia elämäkokemuksia. Ulkomailla asuminen avartaa henkilön elämäkatsomusta ja auttaa näkemään omat juurensa ja lähtökohtansa eri valossa. Vaikka työn saaminen Espanjassa voi olla vaikeaa, on ulkomailla työskentely erittäin antoisaa ja mielenkiintoista. Se on myös henkilön omaa uraa ajatellen erinomainen tapa osoittaa omaa aktiivisuuttaan ja kansainvälisyyttään. Ulkomailla asuminen ja työskentely eivät kuitenkaan sovi kaikille. Mikäli koti-ikävä kasvaa liian suureksi, on aina mahdollista palata takaisin Suomeen.

LÄHTEET

Alanko, H. 1998. Työ ja koti maailmalla: muuttajan valmentautumisopas. Helsinki: Fintra.

Askelmerkit Espanjaan. 1997. Toim. Westerdahl, S. Fuengirola: Olé.

Asumisesta ja asuntokaupoista Espanjassa. N.d. Viitattu 1.10.2008
<http://www.suomiespanjaseura.fi>, Espanja, suomalaisena Espanjassa.

Asunto Espanjassa: opas mukavaan asumiseen & vuokralaisen opas. 2002. Malaga: Espanjan sanomat.

Aurinkorannikon suomalainen koulu. N.d. Viitattu 30.10.2008.
<http://www.suomalainenkoulu.net>.

Bruton, K. 1994. The Business Culture in Spain. Oxford: Butterworth-Heinemann.

Career Information and Resources for Spain. 2006. Going Global Inc. Viitattu 21.10.2008. <http://www.jamk.fi/kirjasto>, Nelli-portaali, Ebrary.

Näe ja koe Espanja. 2005. Suomentanut Jakobson R. & Kaskimies H. Helsinki: Tammi.

Foster, D. 2000. The global etiquette guide to Europe: everything you need to know for business and travel success. New York: John Wiley & Sons.

Goldstein, J. 2000. Espanja ja Portugali: ruokaohjeita ja tunnelmia Iberian niemimaan keittiöstä. Helsinki: Weilin+Göös.

Hobbs, G. 2004. Starting a business in Spain. Oxford: Vacation Work.

Hölttä, M. 2008. Suomalainen peruskouluopetus alkoi Torreviejassa. Suomalainen Espanjassa 141, 1, 3.

Karttunen S., Nikkanen A., Rantanen T. & Vuopala H. 2007. Kansainvälisen työskentelyn verotus. Helsinki: Talentum Media.

Koirien, kissojen ja frettien tuonti ja vienti EU-maihin. 2006. Elintarviketurvallisuusviraston teemasivut. Viitattu 23.10.2008. <http://www.evira.fi>, eläimet ja terveystuonti, eläimet ja terveys, tuonti ja vienti, sisämarkkinakauppa eli tuonti ja vienti EU-maista, koirien, kissojen ja frettien tuonti ja vienti, vienti muihin EU-maihin.

Maailma numeroina. 2008. Viitattu 6.10.2008. <http://www.stat.fi>, tuotteet ja palvelut, verkkopalvelut, maailma numeroina, taulukot.

McGuinness, V. 1992. Simple etiquette in Spain. Folkestone: Simple Books.

Mikluha A. 1998. Kommunikointi eri maissa. Helsinki: Kauppakaari.

- Muutto ulkomaille. N.d. Viitattu 11.9.2008. <http://www.maistraatti.fi>, ohjeita ulkosuomalaiselle, perustiedot, muutto ulkomaille.
- Muutto ulkomaille. 2008. Viitattu 11.9.2008. <http://www.kela.fi>, Suomessa - ulkomailla, muutto ulkomaille.
- Nordberg, I. 2003. Suuntana Espanja. 3. korj. p. Helsinki: Kansainvälisen henkilövaihdon keskus CIMO & Työministeriö.
- Nordberg, I. 2008. Maaraportti, Espanja. Viitattu 11.9.2008. <http://www.finpro.fi>, markkinatietoa, Eurooppa, Espanja, maaraportti.
- Paldanius, S. 2007. Täsmennyksiä ajo-oikeuksiin. Óle-lehti 9, 36 - 37.
- Perustietoa Suomi-kouluista. 2008. Viitattu 30.10.2008. <http://www.suomikoulut.fi>, perustietoa Suomi-kouluista.
- Pysyvä muutto. N.d. Viitattu 11.9.2008. <http://www.posti.fi>, muuttaminen, muuttoilmoitus, pysyvä muutto.
- Richards, R. 1992. How to live & work in Spain: a handbook for short and longstay visitors. Plymouth: How to Books.
- Ripmeester N. & Storm M. 2000. Looking for work in Spain. 1.uud. p. Amsterdam: Expertise in Labour Mobility.
- Sabath, A. 1999. International business etiquette: Europe: what you need to know to conduct business abroad with charm and savvy. Franklin Lakes (NJ): Career Press.
- Spain Maps. 2008. Texasin yliopiston kirjaston teemasivusto. Viitattu 6.11.2008. <http://www.lib.utexas.edu>, research tools, find a map, maps of Europe, Spain maps.
- Suomi-Seura. 2002. Viitattu 1.10.2008. <http://www.suomi-seura.fi>, Suomi-seura.
- Studia-tietokeskus. 1995. Toim. Eskola, M., Koskipää R., Kuosmanen, R. & Rikkinen H. 2.uud.p. Jyväskylä: Weilin+Göös. 2. osa: A - Gn.
- Timonen-Verma P. & Storlund G. 2001. Monin tavoin maailmalle. Helsinki: Navyug Finland
- Tutkintojen vastaavuus. 2007. Suomen Madridin suurlähetystön sivusto. Viitattu 30.9.2008. <http://www.finlandia.es>, tietoa Espanjasta, tutkinnot.
- Työpaikan löytäminen. 2008. Euroopan komission teemasivut. Viitattu 4.9.2008. <http://europa.eu>, asuminen Euroopassa, työskentely, eläminen ja työskentely, Espanja, elin- ja työskentelyolot, työolot, työpaikan löytäminen.

Ulkomaan työskentelyn verotus. 2008. Verohallinnon tiedote työntekijöille. Viitattu 11.9.2008. [Http://www.vero.fi](http://www.vero.fi), vero-ohjeet, kansainväliset tilanteet, ulkomaan työskentelyn verotus.

Weinstein, N. 2004. Living abroad in Spain. Emeryville (Calif.): Avalon.

Westerdahl, K. 2007b. Asunnon omistamiseen liittyvät kustannukset. Óle-lehti 9, 27 - 28.

Westerdahl, K. 2007a. Hyvästi residenciakortti! Óle-lehti 9, 88 - 89.

LIITEET

Liite 1 Kyselypohja

HAASTATELTAVAN TIEDOT

1. Nimi
2. Ikä
3. Nykyinen asuinpaikka
4. Tausta Espanjassa asumiselle/työskentelylle (kuinka kauan, missä päin Espanjaa ym.)
5. Tämä hetkinen työtehtävä
6. Muita tietoja itsestä

ESPANJALAISET JA ESPANJALAINEN KULTTUURI

1. Kuinka espanjalaiset suhtautuvat suomalaisiin ja yleensä ulkomaalaisiin?
2. Kuinka kuvailisit espanjalaisia ja espanjalaista kulttuuria? Mitä ovat erityispiirteet? Mikä on ominaista?
3. Kuinka kuvailisit espanjalaista kommunikointitapaa?
4. Mitkä ovat suurimmat erot suomalaisen ja espanjalaisen kulttuurin välillä?
5. Kuinka uuteen kulttuuriin voi sopeutua ja millainen prosessi se on?
6. Millainen on espanjalainen ruokakulttuuri? (perinneruokia, tyypillisiä piirteitä, erot Suomeen ym.)

ASUMINEN ESPANJASSA

1. Mitä ennen muuttoa kannattaa tietää ja tehdä?
2. Kuvaile asunnon hankkimista Espanjassa.
3. Mitä vaihtoehtoja suomalaisella on oleskelustatuksen suhteen? (ulkomaalaisrekisteristä, N.I.E numerosta ym.)
4. Millainen hintataso Espanjassa on? Onko alueellisia eroja?

5. Kuinka Suomesta tuodun auton voi rekisteröidä Espanjassa, jos muuttaa pysyvämmiin?
6. Mihin viranomaisiin tulee olla yhteydessä muuton yhteydessä ja päivittäisen elämän järjestämisessä?
7. Millainen on sosiaaliturvajärjestelmä Espanjassa? Mikä on terveydenhuollon taso?
8. Kuinka puhelin- ja internetliittymät kannattaa avata?
9. Mikä on gestoríoiden merkitys ja milloin kannattaa turvautua niiden palveluihin?
10. Verotus Espanjassa?

TYÖSKENTELY ESPANJASSA

1. Millaiset työskentelyolosuhteet ja työkuulttuuri Espanjassa vallitsee?
2. Kuinka päätökset tehdään organisaatioissa?
3. Millainen on espanjalainen johtamistyyli?
4. Millainen on ulkomaalaisen asema työyhteisössä? Poikkeako kohtelu espanjalaisista?
5. Millainen on naisen asema työelämässä/yhteiskunnassa?
6. Kuinka töissä pukeudutaan?
7. Mikä on kielitaidon merkitys? Täytyykö osata espanjaa?
8. Millainen on espanjalaisten työmoraali?
9. Millainen on työnhakuprosessi Espanjassa? Kuinka se poikkeaa Suomesta? Millaisia töitä on mahdollisesti tarjolla?
10. Millaiset työajat ja lomat Espanjassa on?